യയാതിചരിതം

യയാതിചരിതം

ഭാഷാനാടകം

തേലപ്പുറത്തു നാരായണനമ്പി

ഉണ്ടാക്കിയത്.

പരിഷ്കരിച്ച ഒന്നാംപതിപ്പ്

കോപ്പി 500

ലക്ഷ്മീസഹായം പ്രസ്സ് മാനേജർ
പി. വി. കൃഷ്ണവാരിയരവർകളുടെ ചിലവിന്മേൽ
ടി. പ്രസ്സിൽ അച്ചടിച്ചത്.

KOTTAKAL.

1914

വില ൩ണ

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി

അവതാരിക

ഭാഷാഭിവൃദ്ധിക്കുവേണ്ടി പലേ പരിശ്രമങ്ങളും ചെയ്തിരുന്ന എന്റെ അമ്മാമൻ തീപ്പെട്ടുപോയ കടത്തനാട്ട പോർള്ളാതിരി ഉദയവൎമ്മ ഇളയതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയ ഈ നാടകത്തിന് അവതാരിക എഴുതേണ്ടുന്ന പ്രവൃത്തിക്ക് എന്നെ ഭരമേല്പിച്ചതിൽ എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമുണ്ട്. "ഒരു പുസ്തകത്തിന്നു ഒരു അവതാരികവേണം" എന്നു വെച്ചിട്ടുള്ള ഈ കാലത്തിൽ എന്റെ ഈ പ്രയത്നം ആവശ്യമില്ലാത്തതായും വരുന്നതല്ല.

പ്രസ്തുതനാടകത്തിന്റെ കൎത്താവായ തേവപ്പുറത്ത് നാരായണനമ്പി പലേ അവസരങ്ങളിലും പലവിധം കൃതികൾ ഉണ്ടാക്കി സാഹിത്യലോകത്തിൽ ധാരാളമായി പ്രഖ്യാതി സമ്പാദിച്ചിരിക്കയാൽ അദ്ദേഹത്തെ വിശേഷിച്ചു പരിചയപ്പെടുത്താൻ ഞാൻ ഒരുങ്ങുന്നില്ല. ഈ നാടകം, ഭാരതം കഥയ്ക്കനുസരിച്ചു നാടകസമ്പ്രദായത്തിൽ രംഗവിഭാഗം ചെയ്ത് അങ്കങ്ങളായി കല്പിച്ചതിൽ കൃത്രിമങ്ങളായ പാത്രങ്ങളെ ഒന്നും പ്രവേശിപ്പിക്കാതെതന്നെ അതാതു സ്ഥലങ്ങളിൽ സഹൃദയന്മാരുടെ ഹൃദയത്തെ ആകർഷിക്കത്തക്കവിധം രസപോഷം വരുത്തി സരളങ്ങളായ വാചകങ്ങളെക്കൊണ്ടും സരസങ്ങളായ പദ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടും അഭിനയിപ്പാൻ സൌകൎയ്യവും കാണികൾക്കു കൌതുകജനകവുമാക്കി നിൎമ്മിച്ചതാണ്.

നാന്ദീശ്ലോകം കഥയെ ഭംഗിയായവിധം സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ നാന്ദീലക്ഷണങ്ങൾ അതിൽ പൂൎത്തിയായിട്ടില്ലെന്നു ചിലർ ആക്ഷേപിക്കുമായിരിക്കാം. "കാവ്യാൎത്ഥസൂചനം കൈശ്ചിന്നാന്ദ്യാമേവ പ്രയുജ്യതേ" എന്ന പ്രമാണത്തെ നല്ലവണ്ണം അനുസരിച്ചതുകൊണ്ടു മേല്പറ

ണെ ന്യൂനതയില്ല. പിന്നെ ഒരു ന്യൂനത പറയുവാനുള്ളതു് ആധുനികപരിഷ്കാരത്തെ അനുസരിച്ച വാക്യങ്ങളും സംഗീതസമ്പ്രദായമാദി പെടുത്താത്തതാണു്. അതു പ്രാചീനമഹാകവികളായ കാളിദാസപ്രഭൃതികളുടെ കൃതികളിൽകൂടി കാണാത്തതുകൊണ്ടു സാഹിത്യരസികന്മാൎക്കു പരിഭവജനകമാവില്ലെന്നായിരിക്കണം കവിയുടെ സമാധാനം. ഇതിൽ രണ്ടാമങ്കത്തിലെ ശൎമ്മിഷ്ഠയുടേയും ദേവയാനിയുടേയും കലഹം, രാജാവിന്റെ അടുക്കൽ ശുക്രശിഷ്യന്മാരുടെ സന്ദേശക്രമം, നാലാമങ്കത്തിൽ ശുക്രനോടു ദേവയാനി പറയുന്ന "പുറമേ പറയുമ്പോളേതുമേ" എന്നാദിയായ ശ്ലോകം, പുത്രിയോടു ശുക്രന്റെ ഉപദേശവാക്യം, പ്രത്യേകിച്ചു ശുക്രന്റെ വൈരാഗ്യസൂചകമായ "അപത്യദാരാദി" എന്നാദിയായ ശ്ലോകം, അഞ്ചാമങ്കത്തിൽ ശൎമ്മിഷ്ഠ തന്റെ മക്കളായ ദ്രുഹ്യു അനുദ്രുഹ്യു ഇവരോടു് അച്ഛന്റെ ജരാനര വാങ്ങാൻ പറഞ്ഞതനുസരിക്കാത്ത സംഗതിയിൽ ശൎമ്മിഷ്ഠയുടെ "ഗുരുഭക്തിയില്ലാത്തൊരുമക്കളെ" ഇത്യാദിശ്ലോകം, ആ അവസരത്തിൽ അണിയറയിൽനിന്നു പൂരുവിന്റെ "എന്താണമ്മേ എന്നെ വിളിക്കാതെ പോന്നിട്ടു് ഇപ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠന്മാരുടെ നേരെ വക്കാണിക്കുന്നതു്" എന്നവാക്യം ഇവയെല്ലാം എത്രത്തോളം സോപപത്തിയോടുകൂടി തീൎന്നിട്ടുണ്ടെന്നും, ജനസാമാന്യത്തിന്നു് എത്ര അധികം ഉപദേശമായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ടെന്നോ ഉള്ള സംഗതി വായിച്ചുതന്നെ അറിയേണ്ടതാണു്. അസൂയ ലോകത്തിൽ അനൎത്ഥമുണ്ടാക്കിത്തീൎന്നതാണെന്നും ഗുരുഭക്തിയും വിനയവും എന്തിനെ ആയാലും ശ്രേയസ്സിന്നു ഹേതുവായിത്തീരുന്നതാണെന്നും ഈ നാടകം നാന്ദിമുതൽ ഭരതവാക്യംവരെ വായിച്ചാൽ കിട്ടുന്ന ഒരു മുഖ്യോപദേശമാണു്.

എ. കെ. ശങ്കരവൎമ്മതമ്പുരാൻ

കടത്തനാടു്

മഹാമഹിമശ്രീ

കേരളവൎമ്മ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ

അഭിപ്രായം

D 47

തിരുവനന്തപുരം

4—12—13

തേലപ്പുറത്തു നാരായണൻനമ്പിക്കു

കഴിഞ്ഞ നവംബർ 24-ാനു- നിങ്ങൾ സാദരം അയച്ചുതന്ന 'യയാതിചരിതം' ഭാഷാനാടകം സന്തോഷപൂൎവ്വം കൈപ്പററി വായിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടു കുറച്ചു ദിവസമായി എങ്കിലും ദേഹാസ്വാസ്ഥ്യത്തിനാലും പല സംഗതികളാലും നിങ്ങൾക്കു ഒരു മറുപടി അയയ്ക്കുന്നതിനു സാധിക്കാഞ്ഞതിൽ വാസ്തവമായി വ്യസനിക്കുന്നു. ഈ കൃതിയെ 'കവനോദയ'ത്തിൽ വായിച്ച ഓൎമ്മ എനിക്കു ഇപ്പോഴും നിലനില്ക്ക തന്നെ ചെയ്യുന്നു. ദേവയാനിയേയും ശൎമ്മിഷ്ഠയേയും സംബന്ധിച്ചുള്ള പ്രസിദ്ധമായ യായാതം ഉപാഖ്യാനം നാടകത്തിനു നല്ലവണ്ണം പററിയ ഒരു ഇതിവൃത്തമാണു്. അതിനെ ഇപ്രകാരം സരസമായും ഭംഗിയായും നാടകരൂപേണ ഘടിപ്പിക്കുന്നതിനു നമ്പിയെപ്പോലെയുള്ള വാസനാകവികൾക്കല്ലാതെ സാധിക്കുന്നതല്ല. നിങ്ങൾ ബ്രിട്ടീഷ്മലയാ

ളത്തിലെ ഭാഷാകവികളിൽ ഒരു ഉന്നതസ്ഥാനത്തെ ഇതിനു വളരെ മുമ്പുതന്നെ ആരോഹണം ചെയ്തിട്ടുള്ള സ്ഥിതിക്കു പ്രകൃതനാടകം നമ്പിയുടെ യശസ്സിന് എത്രയും അനുരൂപമായിരിക്കുന്നു എന്നല്ലാതെ വേറെ വിശേഷിച്ചൊന്നും പറവാൻ കാണുന്നില്ല. നാടകത്തിലെ പലപല ഭാഗങ്ങളും അത്യന്തം ഹൃദയംഗമങ്ങളും എന്നെ സാമാന്യത്തിലധികം രസിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളവയും ആയിരിക്കുന്നു. നമ്പിക്കു ഗദ്യവും പദ്യവും ഒന്നുപോലെതന്നെ എഴുതുന്നതിനു നിസർഗ്ഗസിദ്ധമായ ഒരു പാടവം കാണുന്നതു് ഏതു സഹൃദയനെയാണ് വിസ്മയിപ്പിക്കയും രസിപ്പിക്കയും ചെയ്യാത്തത്?

Kerala Varma (*Signed*)

യയാതിചരിതം

ഒന്നാമങ്കം

നന്നോ ഞാനെന്നമൊന്നിച്ചമരുമളവിലീ-
നിമ്നഗാസംഗമീമ-
ട്ടന്നോ നന്നായിയെന്നാൽ പ്രണയമതിനി നോം
തമ്മിലിജ്ജന്മമില്ല
എന്നോതി ക്രോധമാർന്നോരചലമകളക-
ന്നപ്പോഴേററം നടുങ്ങീ-
ട്ടന്നോരോ വിദ്യ ചെയ്യും വിഷമശരഹര-
സ്വാമി കാമം തരട്ടെ. ൧

(നാന്ദിയുടെ അവസാനം)

സൂത്രധാരൻ—(പ്രവേശിച്ചു മുൻഭാഗത്തു നോക്കി സന്തോഷത്തോടെ) സൌജന്യാദിഗുണങ്ങളുടെ നിവാസഭൂമിയായ കടത്തനാട്ട് ഉദയവർമ്മ ഇളയ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം നാനാദേശങ്ങളിൽനിന്നും വന്നുചേർന്നിരിക്കുന്ന വിദ്വാന്മാരുടെ ഈ സദസ്സു കേമം തന്നെ. ഇവരുടെ വിനോദത്തിനാവേണ്ടിത്തന്നെയായിരിക്കണം തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് എന്നെ കല്പിച്ചു വരുത്തിയതും. അതിനാൽ—

കലിമലമകലും മട്ടാദരാൽ സാധുലോകാ-
വലി കലിതവിലാസം തിങ്ങുമീരംഗഭൂവിൽ

ഫലിതമുതിരുമാറെൻ നാട്യമല്പം നടിച്ചാൽ
വലിയൊരു ബഹുമാനം കിട്ടുവാൻ മാർഗ്ഗമുണ്ടാം. ൮

(അണിയറയിലേക്കു നോക്കീട്ട്) ഇനിയും വേഷം കെട്ടിക്കഴിഞ്ഞില്ലേ? ഇതെന്തൊരമാന്തമാണ്?

കാലേ കണ്ണെഴുതിക്കഴിഞ്ഞു വിരവിൽ-
കണ്ണാടിനോക്കിത്തരം
പോലേ താന്തമിതായതില്ലിതു നിന-
ച്ചോരൊക്കെത്തുടങ്ങും തദാ
ചാലേ പിന്നെയുമാവിധം തുടരുമി-
പ്പെണ്ണുങ്ങൾ വേഷം ചമ-
ഞ്ഞാലേവം മതിയെന്നൊരിക്കലുമുര-
ക്കില്ലെന്നു ചൊല്ലേണ്ടതും. ൯

നടി—(പ്രവേശിച്ച്) അവിടുന്ന് ഓരോ വിശേഷസ്ഥലങ്ങളിലേക്കു പോകുമ്പോൾ ഞാനും കാണാറുണ്ട്. എടുത്ത വസ്ത്രങ്ങളൊന്നും ബോധിക്കയില്ല. കണ്ണാടി എത്രപ്രാവശ്യം നോക്കണം?

സൂത്രധാരൻ—തർക്കിച്ചുകൊണ്ടു നില്പാൻ ഇപ്പോൾ സമയമില്ല. കുറ്റമെല്ലാം ഞാൻ സമ്മതിച്ചു. വേഗം നമ്മുടെ പ്രവൃത്തി നോക്കുക.

നടി—കഥ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയോ?

സൂത്രധാരൻ—ചേലപ്പുറത്തു നാരായണനമ്പിയുടെ "യയാതിചരിതം" നാടകം തന്നെ വേണമെന്നാണു കല്പ

ന. ഭവതി ഇനി പതിവുപോലെ കഥക്ക് ആക്ഷേ
പമുണ്ടാക്കിത്തീൎന്നും നേരം വൈകിക്കരുത്.

നടി—എന്നാൽ ഇതു തന്നെ ആവട്ടെ, തിരുമനസ്സിലെ കല്പനപ്രകാരം ഉണ്ടാക്കിയതാകയാലും മററും എനിക്കു യാതൊരാക്ഷേപവുമില്ല. ഏതു ഋതുവിനെക്കുറിച്ചാണു ഞാൻ ഗാനം ചെയ്യേണ്ടതു്?

സൂത്രധാരൻ—സംശയമുണ്ടോ? കണ്ടില്ലേ? ഇതാ ഈ ഉദ്യാനത്തിൽ—

നെടിയവ സമരാശികൊണ്ടു കണ്ടിച്ച ശീമ-
ച്ചെടികളൊടിടചേൎന്നീ നാട്ടുപൂവല്ലിയെല്ലാം
അടിമുതൽ മുടിയോളം പൂത്തുനിൽക്കുന്നിതെങ്ങും
വടിവൊടിഹ വസന്തശ്രീവിലാസത്തിനാലേ. ൪

അത്രതന്നെയുമല്ല—

മെച്ചമൊടു പടർന്നീ ലതകളിൽ
വെച്ചുണരുന്നീ വസന്തകാലത്തിൽ
പിച്ചകലത വിടരാതൊരു
പിച്ചകമാൎന്നുള്ള മട്ടിൽ മരുവുന്നു. ൫

നടി—(പാടുന്നു)

മുല്ലബാല വല്ലി വാണിടുന്ന ദിക്കണഞ്ഞുടൻ
നല്ലകോകിലാരവേണ താതനാം വസന്തവും
ഫുല്ലഹാസശോഭ കണ്ടു നിൎമ്മലം പ്രമോദമാ-
ൎന്നുല്ലസിക്കയോടെ നിന്നു നന്മ ചേൎത്തിടുന്നിതാ. ൬

സൂത്രധാരൻ—പാട്ടു വിശേഷമായി. എന്നുതന്നെയല്ല,

താവകീനമൊഴിയാൽ സ്വപുത്രിയാം
ദേവയാനിയുടെ രാഗബന്ധനാൽ
കേവലം മതി മാറിത്തന്നിട്ടും
ദേവവൈരിഗുരുവെ സ്മരിക്കുവൻ. ൩

അതിനാലിനി വേണ്ടതിന്നായി നമുക്കും പോവുക.

(രണ്ടാളും പോയി)

(പ്രസ്താവന കഴിഞ്ഞു)

(അനന്തരം ശുക്രമഹർഷിയും ദേവയാനിയും
പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശുക്രൻ—(വിചാരം)

നേരല്ലാ, ശ്രുതിവാക്യമെത്ര ശരിയാ-
ണ്'ആത്മാവൈ താൻ പുത്രനായ്-
ത്തീരുന്നു' പതിവായതെനിക്കനുഭവ-
പ്പെട്ടുള്ള മട്ടാണിതും
ചേരുന്നില്ലിഹ തെല്ലുമിശ്രുതി, മനു-
ഷ്യർക്കോർക്കിലാണ്മകളിൽ
പേരും നൽപ്രിയമില്ല തന്മകളിലെ-
ന്നീന്യായമന്യായമാം. ൪

ഇതു തുലോം അസംബന്ധംതന്നെ. സന്താനങ്ങളിൽ എന്തു വ്യത്യാസമാണ്? അങ്ങിനെ ആലോചിക്കുന്നതായാൽ പെണ്മക്കളിലാണ് അധികം സ്നേഹം വേണ്ടത്. അ

വരുടെ സഹവാസം ബാല്യത്തിൽ മാത്രമല്ല ഉള്ളൂ. ഏതായാലും എനിക്കിവളിൽ പ്രാണാധികമായ സ്നേഹമായിപ്പോയി. അതിന്നു ക്ഷണംപ്രതി വർദ്ധനയുമാണ്. എന്തു ചെയ്യാം. ദൂരാലോചനയുള്ളവർക്ക് ഈ കുടുംബബന്ധത്തിൽതന്നെ എന്തു സാരമാണുള്ളത്. എന്തെന്നാൽ,

പണ്ടു കണ്ടറിഞ്ഞിടാത്ത ലോകരെന്നിരിക്കിലും
രണ്ടുനാലു പേർ വഴിക്കലൊത്തുകൂടിയെങ്കിലോ
വീണ്ടുമാറു വിട്ടുപോകുമൊന്നു തെല്ലിരിക്കുമീ-
രണ്ടു മട്ടുമാമിവണ്ണമാകിലിക്കുടുംബവും. ൯

കാർക്കും അങ്ങിനെയൊക്കെയാണെങ്കിലും:—

വിഷയവാരിധിയിൽ മുങ്ങിയവർക്കഹോ
വിഷമമീവകയായ വിചാരവും
ഋഷിദുരാസദമെന്റെ തപോബലം
ദുഷിതമായിതു മോഹവിരോധിയാൽ. ൧൦

ദേവയാനി—എന്താണ് അച്ഛൻ മനോരാജ്യം വിചാരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്നത്?

ശുക്രൻ—വിശേഷിച്ചൊന്നുമില്ല.

ദേവയാനി—പോവാൻ വൈകീട്ടുള്ള വിചാരമായിരിക്കും. എന്നെ ഇപ്പോൾ ഇട്ടേച്ചു പോണം; അല്ലേ? ഞാനാട്ടെ വരുന്നതുതന്നെ നല്ല ഇഷ്ടമില്ലാതായിത്തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ശുക്രൻ—ശിവ! ശിവ! ഇങ്ങിനെ പറയരുതേ. എനി

ക്ക് ഏതു സമയവും നിന്നെപ്പിരിയുന്നതിൽ മരിക്ക തിനു തുല്യമായ വേദനയുണ്ട്.

ദേവയാനി—അതൊക്കെ അച്ഛൻ വെറുതെ പറയുകയാണ്. മുമ്പത്തെപ്പോലെ അച്ഛന് എന്നെ സ്നേഹമില്ല. അതെനിക്കു തീർച്ചയായിട്ടുണ്ട്.

ശുക്രൻ—കഷ്ടമേ! സദാ സമയവും നിന്റെ അഭ്യുദയത്തിലുള്ള കാംക്ഷയല്ലാതെ എനിക്കു മറ്റൊരു വിചാരമില്ല. നിനക്ക് അങ്ങിനെ തോന്നിയത് എന്തുകൊണ്ടാണ്?

ദേവയാനി—ഞാൻ പറഞ്ഞാൽ പിന്നെ അച്ഛനു മുഷിയും.

ശുക്രൻ—അങ്ങിനെ കിഴക്കടെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടോ?

ദേവയാനി—മുമ്പൊക്കെ അച്ഛൻ എന്നെ കണ്ടാൽ ഉടനെ വിളിച്ചു മടിയിലിരുത്താറില്ലേ? ഇപ്പോൾ ഞാൻ വളരെ നേരം അടുക്കെയിരുന്നാലും മടിയിൽ വെക്കുന്നുണ്ടോ?

ശുക്രൻ—മകളേ! ഇങ്ങിനെയാണോ തോന്നിയതു്? നിനക്കിപ്പോൾ യൌവനാരംഭമായി. ഞാനച്ഛനാണെങ്കിലും ഇനി മടിയിലിരുത്തുന്നതും മറ്റും അന്യന്മാർ കണ്ടാൽ കുറെ ആഭാസമാണ്. പ്രായം എന്നും ഒരേ മാതിരിയിൽ ഇരിക്കയില്ലല്ലൊ. എന്തെന്നാൽ,

കട്ടത്തിട്ടം പ്രേമമോടാദിയിൽ പിതാ–
വെട്ടത്തു ലാളിച്ചിട്ടമാതാപുത്രിയെ,
അടുത്തു താരുണ്യമവൾക്കണയ്ക്കിലോ
കൊടുത്തയക്കുന്നിതു മറ്റൊരുത്തനായ്. ഛേ

ദേവയാനി—എന്നാലതു പോരട്ടെ. വേറെയും കാരണങ്ങ
ളുണ്ട്.

ശുക്രൻ—കേൾക്കട്ടെ.

ദേവയാനി—

കെട്ടുന്നു കനകം തനിച്ചു പണിചെ-
യ്തിച്ചുള്ള ഭൂഷാദിയെ-
ക്കിട്ടുന്നോ നവരത്നമാലമുതലാ-
യുള്ളോരു പണ്ടങ്ങൾ മേ
ലൊട്ടും നല്ലതരത്തിലില്ല മുറിയും
മുണ്ടും നിനച്ചീടുകിൽ-
പ്പട്ടുണ്ടോ പതിവായുടുക്കുവതിന-
പ്പീതാംബരാദ്യങ്ങളും. ൧൨

ശുക്രൻ—ഇതുതന്നെയാണോ?

ദേവയാനി—ഇതുമാത്രമല്ല,

ചൊല്ലാവുള്ളതഹോ മനസ്സിലൊരു
മാണിക്യരത്നം പതി-
ച്ചുള്ളാഭരണങ്ങളേതുവകയും
ശങ്കിച്ചു തൊട്ടീടുമോ?
എല്ലാ നേരവുമായിരം സഖികളോ-
ടൊത്താണല്ലാത്താരമ-
ന്നെല്ലാമായവൾതന്നെ ചന്ദ്രവദനേ-
ളിപ്പോൾ കഥിച്ചീലയോ? ൧൩

താവും പ്രമോദമൊടു ഞാൻ പതിവായ് കളിപ്പാൻ
പോവുന്നൊരപ്പൊഴും ഭൃത്യ വരുന്നൊഴുമാരു കൂടെ?

ആവുന്നതല്ലിവ നിനപ്പതിനെൻമനസ്സു
വേവുന്നിതെന്തസുഖമാണിഹ ചിന്തചെയ്താൽ. ൧൮

ശുക്രൻ—(വിചാരം) ഇവളുടെ മനസ്സു നിൎമ്മലമാണെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നു; അസൂയാവിഷ്ടമായിട്ടാണ് ഇപ്പോൾ കാണുന്നത്. (പ്രകാശം) ത്രൈലോക്യം മുഴുവനും ഏകശാസനയിൽ ഭരിക്കുന്ന അസുരചക്രവൎത്തിയായ വൃഷപൎവ്വാവിന്റെ പുത്രിയുടെ സ്ഥിതിയിലായില്ലെന്നോ? അതു നമുക്കെങ്ങിനെ സാധിക്കും?

ദേവയാനി—ഇത്രയെല്ലാം തപോബലമുള്ള അച്ഛൻ ആ രാജാവിന്റെ കുലഗുരുവായിരിക്കെ അദ്ദേഹം നമ്മെയും ആ സ്ഥിതിയിൽതന്നെ വെക്കേണ്ടതല്ലേ?

ശുക്രൻ—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ധൎമ്മംകൊണ്ടല്ലേ നോം ഈവിധമെങ്കിലും കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നത്? നമുക്ക് ഈ നിലയൊക്കെത്തന്നെ മതി; രാജപുത്രിയെപ്പോലെ തന്നെയില്ലെങ്കിലും ഒരു പ്രഭുപുത്രിയെപ്പോലെ നീയും കഴിഞ്ഞുവരുന്നുണ്ട്.

ദേവയാനി—അച്ഛൻ വിചാരിച്ചാൽ അതുപോലെതന്നെ കഴിയുവാൻ ഞെരുക്കമില്ലല്ലോ.

ശുക്രൻ—അതെങ്ങിനെയാണ്?

ദേവയാനി—ആയാളോടു തന്റെ അഭിലാഷം പറയുക. അതു നിവൃത്തിയാക്കാത്തപക്ഷം ശപിച്ചു വെണ്ണീറാക്കുക തന്നെ.

ശുക്രൻ—കഷ്ടം കഷ്ടം! അതൊരിക്കലും പാടില്ല; ആ

ദ്ദേഹം എത്രയോ വിശിഷ്ടൻ. എന്റെമേൽ പൂർവ്വന്മാരേക്കാൾ അധികമായ ഭക്തിസ്നേഹാദികളുള്ള കൂട്ടത്തിലുമാണ്.

ദേവയാനി—ആട്ടെ രാജധാനിയിലേക്ക് അച്ഛൻ പോകുമ്പോൾ എന്നെയും കൊണ്ടുപോകാമെന്നു ദിവസവും പറയാറില്ലേ? ഇതുവരെ അതു് ഉണ്ടായോ?

ശുക്രൻ—നിനക്കതു ബുദ്ധിമുട്ടായിത്തീരുമെന്നു വിചാരിച്ചാണു് ഞാൻ മടിക്കുന്നതു്. കുട്ടികൾക്കു മാറും അവിടെ ചെന്നാൽ പേടിയുണ്ടാകാതെയിരിക്കയില്ല.

ദേവയാനി—അതെന്താണു്?

ശുക്രൻ—

ആനും കാണ്കിൽ നടുങ്ങിടുന്ന ദിശയിൽ
പ്പാറാവുകാരും പരി-
ക്കാരും ഭീഷണവേഷമങ്ങിനെ ധരി-
ച്ചോരോ ഭടൗഘങ്ങളും
തേരും ഭേരിയുമായ് തിരക്കപെരുകും
രാജാലയേ പോയ് മുദാ
പോരുംകാൎയ്യമതിന്നഹോ പരിചയ-
ക്കാരും പതുങ്ങീടുമേ. ൧൩

ദേവയാനി—

എന്നാലും ജനകന്റെകൂടെ വരികിൽ
പ്പേടിക്കയില്ലങ്ങു ഞാൻ
ചെന്നാലെത്ര വിശേഷമായൊക്കെയവിടെ-
ക്കാണേണ്ടതുണ്ടായ്‌വരും

എന്നല്ലന്യനൃപപുത്രിയേയുമഴകിൽ-
ച്ചങ്ങാതിയാക്കാം ഭവാ-
ന്നെന്നല്ലോ മനമേറെയുള്ള നിനവൊ-
ന്നുള്ളിൽ കിടപ്പുള്ളതും. ൧൩

ശുക്രൻ—ആരെട്ടെ വിളിപ്പുറത്താ.

അണിയറയിൽ—ഋഷീശ്വരനു നമസ്കാരം.

ശുക്രൻ—ആരാണത്? നിപുണകനോ?

അണിയറയിൽ—ഞാൻ, അടിയൻതന്നെ.

ശുക്രൻ—ഇങ്ങട്ടു വരാം.

(നിപുണകൻ പ്രവേശിച്ചു തൊഴുതുനിൽക്കുന്നു)

ദേവയാനി—അച്ഛാ! ആരാണിത്?

ശുക്രൻ—എന്റെമകൾ രാജസന്നിധിയിലേക്കു പോരാൻ ദിവസേന ശാസ്യം പിടിക്കാറുണ്ടെന്നും മററും ഇന്നലെ ഞാൻ രാജാവിനോടു പറകയുണ്ടായി. അപ്പോളദ്ദേഹം വളരെ സന്തോഷിച്ചു കുതിരകളെയും നാളെ സ്വന്തം തേരോടുകൂടി ആളെ അയക്കാമെന്നുപറകയും ചെയ്തിരുന്നു. അതുപ്രകാരം തേരുംകൊണ്ടു വന്നിട്ടുള്ള ഇയ്യാൾ മഹാരാജാവിന്റെ സാരഥിയാണ്.

ദേവയാനി—ഇതു വലിയ അനുഗ്രഹമായി. തേരെവിടെയാണ്? ഞാൻ തേരെന്നു കേട്ടിട്ടേ ഉള്ളൂ. ഇപ്പോൾ തന്നെ അതൊന്നു കാണണം.

നിപുണകൻ—ആശ്രമത്തിന്റെ പുറത്താണ്. എല്ലാം തെ

ട്ടാറായിരിക്കുന്നു. സമയമായാൽ എഴുന്നെള്ളാം.

ശുക്രൻ—എന്നാൽ വേഗം പുറപ്പെടുകയല്ലേ? നീ വസ്ത്രവും മററും മാറി വേഗം വരിക.

ദേവയാനി—വസ്ത്രം ഇതുതന്നെ മതി. (ചെകിട്ടിൽ എന്തോ പറയുന്നു.)

ശുക്രൻ—അങ്ങിനെയാവട്ടെ. എന്നാലിതുതന്നെ മതി. നിന്റെ ആഗ്രഹം സാധിക്കാതിരിക്കയില്ല.

(എല്ലാവരും പുറഞ്ഞിനടക്കുന്നു)

ദേവയാനി—(മൻപുറത്തു നോക്കീട്ട്) എന്താണച്ഛാ! ഒരു വലിയ മരത്തിന്മേൽ ഒരു ശീല തൂക്കികാണുന്നതു്?

ശുക്രൻ—(ചിരിച്ചിട്ട്) അതു തേരിന്റെ കൊടിയടയാളമാണ്.

ദേവയാനി(സൂക്ഷിച്ചു നോക്കീട്ട്)ഇതെന്ത് അത്ഭുതമാണ്?

ആട്ടും വാലിതു താപസകിശോരർതൻ
താടിക്കു തുല്യം നിറം
കൂട്ടം കാലുകളും പെരുത്ത തടിയും
പാർക്കിൽ പശുപ്രായമാം
നീട്ടുന്നോരു കഴുത്തിലൊക്കെ നെടുതാം
രോമങ്ങളും ഹാ! കൊണ്ടിവ
കാട്ടുന്നൂ ചിറിയാലെയീ വികൃതരാം
ജന്തുക്കളെന്താണഹോ. ൧൭

ശുക്രൻ—കുതിരകളെന്നു കേട്ടിട്ടില്ലേ?

ദേവയാനി—ഇവറെറക്കൊണ്ട് എന്താ കാര്യം?

ശുക്രൻ—

വേണ്ടുന്നനേരമിവർ തേരു വലിച്ചു കൊണ്ടു
മണ്ടുന്നു മന്നവനു യാത്രയിലാത്തവേഗം
ഉണ്ടുത്തമക്രതുവിനും ചിലതങ്ങിവറ്റെ
ക്കൊണ്ടുള്ള ശത്രുജയസിദ്ധിയുമിദ്ധരായാം. ൩൮

താസൂരരാജാവിന്റെ രഥം കുതിരകൾക്ക് ആകാശയാനം കൂടി അറിയാം. (ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചിട്ട്) ഇതാണ് രഥം.

ദേവയാനി—ഇതു വിശേഷം തന്നെ. കൌതുകസാധനങ്ങൾ പലതും ഇന്നു കാണ്മാൻ സംഗതിയാകുമെന്നു തോന്നുന്നു.

നിപുണകൻ—എന്നാൽ എഴുന്നള്ളി കയറുകയല്ലേ?

(ശുക്രൻ ദേവയാനിയെ കരേറി താനും രഥാരോഹണം നടിക്കുന്നു).

നിപുണകൻ—വിട്ടുകൊണ്ടു തെളിക്കട്ടെ?

ശുക്രൻ—അങ്ങിനെതന്നെ.

(നിപുണകൻ അശ്വതാഡനം നടിക്കുന്നു)

ശുക്രൻ—(രഥവേഗം നടിച്ച്)

കണ്ടീലയോ ജവനവാജികൾ ചേർന്നു കൊണ്ടു-
മണ്ടീടുമീ രഥവരത്തിനെഴുന്ന വേഗം
കണ്ടോരുകുന്നു ഗിരിപംക്തികളൊത്തു കാണ്മ-
തുണ്ടോ വനാദ്രികൾ തിരിച്ചറിയുന്നതുണ്ടോ? ൩൯

ദേവയാനി—

ചിത്രം രഥത്തിനുടെ ശീഘ്രതഹേതുവാലെൻ
ഗാത്രം സമസ്തമിളകീടണമെന്നിരിക്കെ

നേത്രം വലത്തു വലങ്കരമൊക്കിലിത്ര
മാത്രം വിറപ്പതിനു കാരണമെന്തിവണ്ണം. ൨൦

ശുക്രൻ—എന്തോ ഒരു അത്ഭുതസൂചകമാണിതു്. ഈശ്വരനെ നല്ലവണ്ണം വിചാരിച്ചുകൊള്ളുക. എന്നാലതൊന്നും സാരമാവില്ല. (മുമ്പിൽ നോക്കീട്ടു്) രാജധാനിക്കു് എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഇതാ കാണുന്നില്ലേ?

മാററമില്ലാത്ത സ്വർണ്ണനിർമ്മിതമതി-
ലുള്ളതും, പുറത്തായതിൻ
പ്പുറം നല്ലമൃതാംബു വാർന്നൊഴുകുമാ-
റെങ്ങും കിടങ്ങും തഥാ
ഏറം കാഞ്ചനശൈലശൃംഗസമമായ്
മിന്നുന്ന സൌധങ്ങളും
മററം ചേർന്നു വിളങ്ങുമിപ്പുരവരം
കാണേണ്ടതാണേവനും. ൨൧

എന്നുതന്നെയല്ല,

പൊന്നിൻമേല്പുരയാണിതിൽപ്പുരനിരെ-
ക്കെല്ലാമ വസ്തുക്കളും
തന്നിൽപ്പിന്നെ വിശേഷവസ്തു പറവാ-
നെന്തൊക്കെയുണ്ടായിട്ടും
ചിന്നിച്ചിന്നിയുമങ്ങുമിങ്ങുമധുനാ
കണ്ണിൽ തറെക്കുംവിധം
മിന്നിക്കൊണ്ടു വിളങ്ങിടും പലതരം
രത്നങ്ങളും കണ്ടീലയോ? ൨൨

ദേവയാനി—ഇതിന്റെ പ്രഭ കണ്ണിൽ തറയ്ക്കുന്നതുകൊണ്ടു
ഞാൻ കുഴങ്ങുന്നു.

ശുക്രൻ—ഇതാ ഗോപുരദ്വാരം സമീപിച്ചു. തേരു നിറുത്തു
കതന്നെ.

നിപുണകൻ—കല്പനപോലെ (തേരു നിറുത്തുന്നു)

(അണിയറയിൽ കോലാഹലം)

ശുക്രൻ—ദേവയാനി! ഭയപ്പെടേണ്ട.

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ)

ഒന്നിച്ചാരും വേണ്ടു, ഋഷീശ്വരനെ എതിരേൽക്കു
വാനെഴുന്നെള്ളുകയാണ്.

ശുക്രൻ—(കേട്ടിട്ട്)

നാടോരോന്നായ് നലമൊടു രക്ഷി-
ച്ചീടേറിടും നമ്മുടെ നാഥനിപ്പോൾ
കൂടെ പരിചാരരൊടൊത്തു ഭക്തി-
യോടെ വരുന്നുണ്ടു ഭയപ്പെടേണ്ട. ൨൩

(നോക്കീട്ട്) അല്ലാ! പ്രിയപുത്രിയായ ശർമ്മിഷ്ഠയും ഒന്നിച്ചു
തന്നെയുണ്ടോ? ഇതു നിന്റെ ഭാഗ്യനിമിത്തമാണ്.

(രാജാവും പരിചാരരും ശർമ്മിഷ്ഠയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാജാവ്—

മതിയിൽ മാത്സര്യമതി ദൃഢതമ-
മതി തുടങ്ങിയ ദോഷമശേഷവും
പതിവിലോതിയകററിടുവാൻ കൃപാ-
മതിയെഴും ഗുരുനാഥനു വന്ദനം. ൨൪

(നമസ്കരിക്കുന്നു)

ശുക്രൻ—അഖണ്ഡകീൎത്തിയായി വരട്ടെ. (അനുഗ്രഹിക്കുന്നു)

രാജാവ്—(ശൎമ്മിഷ്ഠയോട്) ഇതാ ഗുരുപുത്രിയെ നിണക്കു എല്പിച്ചുതരുന്നു. യാതൊരനിഷ്ടവും കൂടാതെ കൊണ്ടു നടക്കണം.

ശൎമ്മിഷ്ഠ—എനിക്കു പുതുതായ ഈ സഖിയെ കിട്ടിയതിനാൽ വളരെ സന്തോഷമുണ്ട്.

രാജാവ്—എന്നാലിനി അകത്തേക്കു എഴുന്നെള്ളുകയല്ലേ?

ശുക്രൻ—അങ്ങിനെതന്നെ.

(എല്ലാവരും പോയി)

(ഒന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു)

രണ്ടാമങ്കം

(അനന്തരം വൃദ്ധകഞ്ചുകി പ്രവേശിക്കുന്നു)

കഞ്ചുകി—(നെടുവീൎപ്പിട്ടിട്ട്)

എത്തും വീജ്ഞോലിനോക്കാതനാളവമതളാം
ശൈവല്ലും പാതിയെന്നാ-
യൊത്തുന്നു തമ്പുരാനെങ്കിലുമിതുവരെ ഞാൻ
കൃത്യമെത്തിച്ചുപോന്നു.
കാതും കണ്ണും നിനച്ചാൽ മുഖമിതിനൊരല-
ങ്കാരമെന്നായി, ചിത്തെ
ചാതുൎയ്യം നാസ്തിയായീ മമ ദൃഢ കഠിനം
വിട്ടുപോയിട്ടുമില്ല.

(ആലോചന നടിച്ചു) കഷ്ടം! ദുരകൊണ്ടാണോ?

മുട്ടിടാതെ ദിവസേന വലഞ്ഞി-
മട്ടിലിപ്പണിയെടുപ്പതുമൂലം
പട്ടിണിക്കടിമയായി വരാതെൻ
വീട്ടിലുള്ളവർ കഴിഞ്ഞുവരുന്നു. ൨

ഞാനിപ്പോൾ പ്രവൃത്തിക്കു മതിയായിട്ടില്ല, എങ്കിലും തീപ്പെട്ടതമ്പുരാനിലുള്ള ഭക്തിനിമിത്തം അവിടുത്തെ ആശ്രിതനായിരുന്ന എന്നെ ഈ തമ്പുരാൻ നീക്കികളയുന്നില്ലെന്നേ ഉള്ളൂ. ഏതായാലും ഈ നിലയിലൊത്തിപ്പാൻ തന്നെ ഇനി അസാധ്യമാണ്. മകൻ ശങ്കരദാസന്നു പതിനെട്ടു തികയുവാൻ രണ്ടുമാസമേ ഉള്ളൂ. അതുവരെ എങ്ങിനെയെങ്കിലും ഒപ്പിക്കുകതന്നെ. (തപ്പിത്തടഞ്ഞുകൊണ്ടു രണ്ടുമൂന്നടി നടക്കുന്നു)

(ഒരു സ്ത്രീ പ്രവേശിക്കുന്നു)

സ്ത്രീ—അമ്മാമനു നമസ്കാരം.

കഞ്ചുകി—(സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്) കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടിയുടെ ദാസി സുമതിയല്ലേ അത്?

സ്ത്രീ—അതെ.

കഞ്ചുകി—എനിക്കു കണ്ണിന്നു അശേഷം കാഴ്ചയില്ലാതായി. ആരേയും കണ്ടാലറിയില്ല. നീയിപ്പോൾ എങ്ങട്ടാണു പോകുന്നത്. ചൊവ്വുള്ളോർക്കും മാറ്റമില്ലല്ലോ?

സുമതി—അമ്മാമൻ കോവിലകത്തെ തിരക്കൊന്നും അറിഞ്ഞില്ലെന്നുണ്ടോ?

കഞ്ചുകി—എന്റെ ഈശ്വരാ! ഞാനൊന്നും അറിഞ്ഞില്ല.
എനിക്ക ചെവിടോൎമ്മയും അശേഷം ഇല്ലാതായിരിക്കു
ന്നു. എന്തെല്ലാമാണ്? പറയു.

സുമതി—തമ്പുരാന്റെ ഗുരുനാഥൻ മഹർഷി മകളോടുംകൂ
ടി ഇന്നാൾ കോവിലകത്തു വന്നിരുന്നു.

കഞ്ചുകി—എന്നിട്ടോ?

സുമതി—അവളും കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടിയും വളരെ സ്നേഹത്തിൽ
നാലുദിവസം ഒരുമിച്ചു താമസിക്കയുണ്ടായി.

കഞ്ചുകി—ആ ശുക്രന്റെ മകൾ വലിയ “ദുശ്ശീലക്കെട്ട
താ”ണെന്ന ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഒപ്പം താമസിപ്പിക്കാനും മ
ററം കൊള്ളുല. എന്താ? വല്ലതും മോഷ്ടിച്ചുവോ?

സുമതി—(ഉടനെത്താനെ വിറച്ചുകൊണ്ട്) എന്നാൽ വേണ്ടി
ല്ലായിരുന്നുവല്ലൊ.

(കരയുന്നു)

കഞ്ചുകി—മകളേ! നീ എന്തിന കരയുന്നു. ധൈൎയ്യംവേണം?
കാൎയ്യംപറയു.

സുമതി—ഒരു നേരം ഞങ്ങളെല്ലാവരും തമ്പുരാട്ടിയുംകൂടി പു
ഴയിൽ കളിക്കുമ്പോൾ വസ്ത്രമഴിച്ചുവെച്ചിരുന്നു. പുഴ
യിൽനിന്ന കയറിയപ്പോൾ അറിയാതെ അവളുടെ വ
സ്ത്രം തമ്പുരാട്ടിയെടുത്ത് ഉടുത്തുപോയി. അതുനിമിത്തം
അവർതമ്മിൽ വളരെ വാക്കേററമുണ്ടായി.

കഞ്ചുകി—അതിന വാക്കേററം വേണ്ടിയിരുന്നുവോ? അവൾ
അസൂയക്കാരത്തിയെന്ന നിശ്ചയമില്ലേ? തമ്പുരാട്ടിയെങ്കിലും
അടങ്ങേണ്ടതായിരുന്നു.

സുമതി—അവിടുന്ന് ആദ്യം വണക്കത്തോടുകൂടി തന്നെയാണ് അരുളിച്ചെയ്തത്. "ഇപ്പോൾ ആ വസ്ത്രംതന്നെ ഉടുത്തുകൊള്ളൂ. ഈ തെററിന് അവിടെ എത്തിയാൽ വിലപിടിച്ച വസ്ത്രം തന്നേക്കാം" എന്നു കേട്ടപ്പോൾ അവൾ "ഋഷിപുത്രിയായ ഞാൻ നികൃഷ്ടയായ നിന്റെ വിഴുപ്പുവസ്ത്രം ഉടുക്കുമോ?" എന്നും മററും ശണ്ഠകൂടി. അപ്പോൾ "ഞാൻ നീ പറഞ്ഞതൊക്കെ കേൾക്കുമെങ്കിലും എന്റെ അച്ഛനറിഞ്ഞാൽ കോപിക്കും" എന്നാണ് തമ്പുരാട്ടി പറഞ്ഞത്. അതുകേട്ട് അവൾ "അറിയും അറിയും. നിന്റെ അച്ഛനെ ആർക്കു പേടിയുണ്ട്?"

"ജനതതിയെ വലപ്പാനെന്നുമുദ്യുക്തനാം നിൻ
ജനകനുടെ മഹത്വം ഹന്ത! വാച്ചുണ്ടതത്രെ
അനവധി മഹിമായാൾ ശൂന്യമായ്ത്തീർന്നുവെന്നാ-
ല്ലനഘ വിബുധവൃന്ദത്തിങ്കലത്യന്തവൈരി." ൩

എന്നുപറഞ്ഞു.

കഞ്ചുകി—ശിവശിവ! ആ ദുഷ്ടത്തിയുടെ നാവു പുഴുത്തില്ലേ?

സുമതി—അച്ഛനെ കഠിനമായി ദുഷിച്ചപ്പോൾ തമ്പുരാട്ടിക്കും കുറെ ദ്വേഷ്യം വന്നു. "എടി തെമ്മാടി! നീയെന്റെ അച്ഛനെക്കൂടി നിന്ദിക്കുന്നുവോ?

"നിന്ദ്യൻ മദീയജനകൻ തവ താതനേററം
വന്ദ്യൻ വിവാദമിതിലില്ലതു സമ്മതിക്കാം

എന്നാലുമെന്റെ ജനകൻ പതിവായ് തരുന്ന
മുന്നാഴി തിന്നു മരുവും കഥ നീ മറന്നോ?" ൪

എന്നു പറഞ്ഞതു കേട്ടപ്പോൾ അവളും കോപാക്രാന്തയായി ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

"എന്താതനോൎക്കുക തപോമയഹവ്യവാഹൻ;
നിന്താതനായവനരങ്ങിയ പുല്ലുതന്നെ;
എന്താണു ചൊൽവൃഷപർവല്ലഭനെന്നു? ദേവ-
സന്താപകാരി ശംബരന്റെ കുമാരനല്ലേ!" ൫

എന്തിനു പറയുന്നു. അവളുടെ ക്രൂരവാക്കുകൾ കേട്ടു സഹി-
ച്ചുകൂടാതായിട്ടു് ഇങ്ങിനെയാണ് അരുളിച്ചെയ്തതു്.

"ഇക്കാണും ലോകമെല്ലാം പരിചൊടു പരിപാ-
ലിച്ചുകൊണ്ടെന്നെന്ത-
ന്നുൾക്കാമ്പിൽച്ചേൎത്തുകൊണ്ടിങ്ങിനെ മരുവിടുമെൻ
താതനിൽ ജാതഗൎവ്വം
ധിക്കാരം ചെയ്യിടുന്നോ? ധരണിയിലലയും
തെണ്ടിവൎഗ്ഗങ്ങളേവം
വക്കാണത്തിന്നു വന്നാൽ വലിയവരുള്ള കെ-
ട്ടെത്രമാത്രം സഹിക്കും?

"ഒറ്റക്കണ്ണൻ മുനിയുടെ
ചൊറപ്പെണ്ണിൻ ശകാരമതികഠിനം
കേട്ടു മതിമതിയിവളെ-
പ്പൊട്ടക്കിണറ്റിന്നകത്തു കൊണ്ടുവിടിൻ." ൬

കഞ്ചുകി—അതു സമയോചിതമായി—പിന്നെ?

സുമതി—(കരഞ്ഞുകൊണ്ട്)പിന്നെത്തെ കഥയെന്താണ് പറയേണ്ടത്? ആ ദുഷ്ട ചെന്ന് അവളുടെ അച്ഛനോടു സങ്കടം പറഞ്ഞതിൽപ്പിന്നെ ആയാൾ കോപിച്ചു തമ്പുരാനെ ശപിക്കാനൊരുങ്ങിയസമയം അവിടുന്നു വളരെ അപേക്ഷ പറഞ്ഞതിനാൽ അവളുടെ ആവശ്യപ്രകാരം തമ്പുരാട്ടിയും ഞങ്ങളെല്ലാവരും അവളുടെ ദാസിമാരായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു.

കഞ്ചുകി—അയ്യയ്യോ! വലിയ കഷ്ടം! കേൾക്കാൻവയ്യ. എങ്ങിനെയാണിശ്വരാ! ഇനി കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടി കഴിഞ്ഞുകൂടുക. ഇതിനെല്ലാം അവൾ പകരം ചോദിക്കില്ലേ? ഇങ്ങിനെയൊരു കഷ്ടകാലം വന്നല്ലോ. ആ അശ്രീകരത്തിനെ കിണററിൽനിന്ന് ആരാണ് കയററിവിട്ടത്?

സുമതി—യയാതിമഹാരാജാവു നായാട്ടിനു പോയിവരുന്നസമയം നിലവിളി കേൾക്കുകയും അവിടെ എത്തി കരഗ്രഹണം കൊടുക്കുകയും ചെയ്തതായി കേട്ടു.

കഞ്ചുകി—ആ രാജാവിനെത്തന്നെയായിരുന്നുവല്ലോ തമ്പുരാട്ടിക്കും ആഗ്രഹം. അദ്ദേഹം വലിയ യോഗ്യനായിരുന്നു. എന്തുചെയ്യാം? ഇനി അതൊന്നും സാധിക്കുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല.

സുമതി—അദ്ദേഹം നല്ല സ്ഥിരതയുള്ള ആളാകയാൽ കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടിയിൽ പെട്ടിട്ടുള്ള അനുരാഗത്തെ ഒരിക്കലും മാററികളയുകയില്ല. എന്നല്ല, വല്ലവഴിയും എടുത്തു ഉണ്ടാക്കുകയും ചെയ്യും.

കഞ്ചുകി—എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിനെ ഇതൊന്ന് അറിയിക്കണ്ടേ?

സുമതി—അദ്ദേഹത്തിന് ഇവിടുത്തെ സ്ഥിതിയൊക്കെ എന്നും ശ്രദ്ധയായിട്ട് അന്വേഷണമുണ്ട്.

കഞ്ചുകി—ആ ഒററക്കണ്ണന്റെ മകൾ കണ്ണിലുണ്ണിയാണ്. ഇനിയും എന്തെല്ലാമാണാവോ ദുർഘടമുണ്ടാകുന്നത്? നീ പിന്നെ ഇങ്ങോട്ടുവന്നത് എന്താണ്?

സുമതി—ദേവയാനിയുടെ കൂടെ പാപ്പാൻ ആശ്രമത്തിങ്കലേക്ക് എഴുന്നള്ളുന്നതിനോടുകൂടെ ഞങ്ങൾ ആയിരം പേരും പോവുകയാണ്. അതിന് അമ്മാമനോടു യാത്രപറവാൻ വേണ്ടി ഇവിടെവന്നു.

കഞ്ചുകി—നന്നായി വരട്ടെ. തമ്പുരാട്ടിക്കുട്ടിയെ നല്ലവണ്ണം നോക്കണേ.

സുമതി—നല്ലതു വരാൻ നിങ്ങളാൽചിലരെപ്പോഴും അനുഗ്രഹിക്കണം.

കഞ്ചുകി—മകളേ! വ്യസനിക്കേണ്ട, എല്ലാം നന്നായിവരും.

സുമതി—എന്നാൽ ഞാൻ പോകട്ടെ.

കഞ്ചുകി—അങ്ങിനെ തന്നെ, ഞാനും തിരുമുൻപാകെ ഒന്നു പോകട്ടെ. ഇപ്പോഴെങ്കിലും ഈ വിവരം അറിവാനിടവന്നുവല്ലോ.

(രണ്ടാളും പോയി)

(പൂർവ്വാംഗംകഴിഞ്ഞു)

(അനന്തരം വ്യസനാകുലനായ യയാതിരാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു)

രാജാവ്—(ആലോചന നടിച്ചുകൊണ്ട്)

കാമാദിയായ രിപുഷൾക്കമവനിൽവെച്ചു
സാമാന്യമഞ്ചിനെയുമാശു ജയിച്ചുകൊള്ളാം;
നാമാദിയാമരിയൊടിന്നെതിരിട്ടുമൂലം
നാമാവശേഷനിലയായിവരാനടുത്തു. വൃ

ഒരുത്തനൊരുനാരിയിൽ പ്രണയമുത്ഭവിച്ചീടിലും
പൊരുത്തു വിഷമം മനസ്സവളുവങ്കലെത്തിക്കുവാൻ
കരുത്തിയലുമുൾപ്രിയം സമുദിക്കുകിൽ ദുർഘടം
വരുത്തിടുമൊരീശ്വരൻ പെരിയ നിർദ്ദയൻ നിശ്ചയം.

കഷ്ടം! എന്റെ മനസ്സിനെ വശീകരിച്ചിട്ടുള്ള ആ വൃഷപർവ്വപുത്രിയുടെ കഥ ഇപ്പോൾ എന്തായിരിക്കും. ആ ദുർഭഗയായ ഭാഗ്യവസ്തുതയെ കിണററിൽനിന്നു കയററിയതാണ് എന്റെ അവിവേകം. അല്ലെങ്കിൽ ഈ വക വിചാരങ്ങൾ ഒന്നും സംഗതിയുണ്ടായിരുന്നില്ല. മകളുടെ ഏഷണി കേട്ടിട്ടു ശുക്രമഹർഷി എന്തായിരിക്കും പ്രവർത്തിച്ചതു്? എന്റെ പ്രാണപ്രിയയെ ശപിച്ചു ഭസ്മീകരിച്ചിരിക്കുമോ? വിവരങ്ങളറിവാൻ പ്രിയവയസ്യനായ ഗോമുഖനെ അയച്ചിരുന്നു. ആയാളും വന്നുകാണുന്നില്ലല്ലോ. ഈശ്വരാ! ഇനിയെന്താണു വേണ്ടതു്?

(അനന്തരം ഗോമുഖനെന്ന വിദൂഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

വിദൂഷകൻ—തോഴർക്കു മംഗളം ഭവിക്കട്ടെ.

രാജാവ്—അമംഗളം ഭവിച്ചിട്ടില്ലല്ലോ? പോയിട്ടുള്ള വർത്തമാനങ്ങൾ എന്തൊക്കെയാണു്? ഇരിക്കൂ.

വിദൂഷകൻ—(ഇരുന്നിട്ട്) തോഴരുടെ കാമവ്യാധി ശമനോ
ന്മുഖമായ നിലയിൽ തന്നെയായി.

രാജാവ്—(സന്തോഷത്തോടെ) അവളും ഈ അപരാധ
ത്തിൽനിന്നു രക്ഷപ്പെട്ടുവോ?

വിദൂഷകൻ—അതല്ല; ആജീവനാന്തം ഋഷിപുത്രിയുടെ ദാ
സ്യത്തെ സ്വീകരിക്കയാണുണ്ടായത്.

രാജാവ്—എന്നാലെത്ര കഷ്ടമായി. താൻ പിന്നെ എന്താ
ണ് എന്റെ വ്യാധിമാറുമെന്നു പറഞ്ഞത്?

വിദൂഷകൻ—തോഴർ ബുദ്ധിമാനല്ലേ? അവളും ഈ ജന്മം
അസാദ്ധ്യനിലയിലായെന്ന് അറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ
അവളിൽ ആശ വെക്കുകയില്ലെന്നുവെച്ചു പറഞ്ഞ
താണ്.

രാജാവ്—ഇങ്ങിനെ വിചാരിക്കുന്നുവോ?

അനക്കമില്ലാത്തനുരാഗശക്തിയാൽ
മനസ്സൊരു വസ്തുവിലായുറക്കവേ
തനിച്ചതേ വസ്തു നശിച്ചുപോകിലും
തനിക്കു മേലാൻ സുഖമെത്തുകാലമാം. ൧൦

വിദൂഷകൻ—ആ മാരണദേവത കിണററിൽപ്പെട്ടപ്പോഴെ
ക്കു പിടിച്ചുകേററുവാൻ തോഴർ ഹാജരായല്ലൊ.

രാജാവ്—അതുനിമിത്തം തന്നെ പശ്ചാത്താപമുണ്ട്.
ഞാൻ കാട്ടിൽക്കൂടി വരുന്ന വഴിക്കു നിലവിളികേട്ട
പ്പോൾ വല്ല പിശാചുക്കളോ മറേറാ ആണെന്നു സം
ശയിച്ചാണ് അടുത്തുചെന്നത്. പിന്നെ കയററാതെ

ഇരിക്കുന്നതു ധൎമ്മമല്ലല്ലൊ. കിണററിൽ വീണ സംഗതിയും മററും അവൾ പറഞ്ഞുകേട്ടപ്പോൾ തന്നെ ഇതു തകരാറായെന്നു തോന്നി. എന്നല്ല, അവൾ അപ്പോൾതന്നെ എന്റെകൂടെ വരണമെന്നു നിൎബ്ബന്ധിച്ചുവെങ്കിലും ഒരുവിധം പറഞ്ഞയച്ചു. ഇനിയും എന്തെല്ലാമാണ് ഉണ്ടായിത്തീരുന്നതാവോ?

വിദൂഷകൻ—ഞാൻ ഒരുപായം പറയാം.

രാജാവ്—കേൾക്കട്ടെ.

വിദൂഷകൻ—തോഴര് ആ ഋഷിപുത്രിയുടെ സ്നേഹിതനായിത്തീൎന്നിട്ടുണ്ടല്ലൊ. അന്തൎഗ്ഗതം അവളോടു പറഞ്ഞപേക്ഷിക്കുകതന്നെ. എന്നാലൊരുസമയം സമ്മതിക്കുമായിരിക്കണം. ദാസിയായാലും ഭൎത്തൃമതിയാവുന്നതിനു വിരോധമുണ്ടാവുമോ?

രാജാവ്—അവളുടെ ഭൎത്താവായിത്തന്നെ ഇരിക്കണമെന്ന് എന്നോട് ആവശ്യപ്പെടുകയാണെങ്കിലോ? പിരിഞ്ഞപ്പോഴത്തെ ഭാവരസവും മററും ഓൎത്താൽ അവളതിനും മടിക്കുന്നവളല്ല.

വിദൂഷകൻ—എന്നാൽ പിന്നെ വ്യസനിക്കേണ്ടതില്ല. രാജപുത്രിയുടെ സൌന്ദൎയ്യത്തെക്കാൾ ഋഷിപുത്രിക്കു യാതൊരു കുറവും ഇല്ല.

രാജാവ്—അങ്ങിനെ ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നില്ല. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ,

വാമാംഗീമണികളിൽ വന്നിണങ്ങിടേണ്ടും
സാമാന്യം ഗുണഗണമൊക്കിലെത്രയുണ്ടാം;
നാമാദ്യം സുഭഗത മാത്രമൊക്കുമെന്നാൽ
ധീമാന്മാരതു ബലമായ് ഗണിക്കയില്ല. ൧൧

വിദൂഷകൻ—ഒരു വിഷയത്തിൽ ഞാനൊരു ഗുണംകൂടി കണ്ടിട്ടുണ്ട്.

രാജാവ്—അതെന്താണ്?

വിദൂഷകൻ—താങ്കൾ മുഷിയുമോ?

രാജാവ്—അതിനെയുണ്ടോ?

വിദൂഷകൻ—

അടിയിലൊട്ടുവിലൂവം രണ്ടു വന്നിണ്ണവേണ്ടി
ഝടിതിയൊരു കടം തീർന്നാകെ മൊന്തുംകൊണ്ടാകെ
ഇടയിൽ നൃപകമാരീദർശനം മാത്രമിച്ഛ-
ച്ചുടനൃഷിസുതയാമദ്ദുഷ്ഷന്തയെക്കെട്ടിയാലും. ൧൨

രാജാവ്—തനിക്കെല്ലാററിനും നേരംപോക്കേ ഉള്ളൂ.

കഞ്ചുകി—(പ്രവേശിച്ച്) മഹാരാജാവു ജയിച്ചാലും. ശുക്രമഹർഷിയുടെ ശിഷ്യന്മാരായ രണ്ടു ഋഷികൾ വന്നിട്ടുണ്ട്.

രാജാവ്—കൂട്ടിക്കൊണ്ടുവരിക.

കഞ്ചുകി—കല്പനപോലെ (പോയി)

വിദൂഷകൻ—കാര്യം പററിയോ?

രാജാവ്—എന്തെല്ലാമാണാവോ ദൈവം വരുത്തുന്നത്.

(ഋഷികളോടുകൂടി കഞ്ചുകി പ്രവേശിക്കുന്നു)

(രാജാവും വിദൂഷകനും എഴുനീല്ക്കുന്നു)

ഒന്നാമൻ—

ചിലപൊഴുതു പിതാവാകുന്നുവെന്നാൽ ചിലപ്പോൾ
പലതരുപദേശം നൽകുമാചാര്യനത്രെ;
ചിലതുടെ സഖിയായും രക്ഷിതാവായുമെല്ലാ-
നിലയിലുമവനീശൻ നൂനമിങ്ങാറബന്ധു. ൫൩

രണ്ടാമൻ—

ഘനമായ താപമിററ ദുഷ്ടരോടു, സ-
ജ്ജനമോടണഞ്ഞ നിലയീയവസ്ഥകൾ
ജനനാഥനൊത്തമിനയിപ്പതോർത്തു മേ
മനമിന്നു സാധ്വസവിനീതിസംയുതം. ൫൪

രാജാവ്—തപസ്വീശ്വരന്മാൎക്കു നമസ്കാരം.

ഋഷികൾ—മേൽക്കുമേൽ കല്യാണം വരട്ടെ.

രാജാവ്—ഭാർഗ്ഗവമഹർഷിക്കു കുശലമല്ലേ?

ഒന്നാമൻ—അതെ.

രണ്ടാമൻ—അങ്ങേക്കു് അവിടുത്തെ ചില സന്ദേശങ്ങളുണ്ടു്.

രാജാവ്—ഞാൻ അതിൽ സശ്രദ്ധനായിരിക്കുന്നു.

ഒന്നാമൻ—അവിടുത്തെ കല്പന ഇതാണു്:—

"ഈതിജാലമണയാതെ വന്മെഴും
നീതിയോടയി ഭവാൻ പൌരജനാൾ
ഭൂതിചേർന്നു ഭുവനം ഭരിക്കുവാൻ
ഭൂതിശോഭനമനുഗ്രഹിച്ചിടും. ൫൫

ക്രൂപത്തിലകപ്പെട്ടിലമാനസ രാജപുത്രി
കോപത്തൊടെന്റെ കരളിങ്ങ്യഹോ! തള്ളിവിട്ടു;
താപത്തിലാണ്ടെഴുമവൾക്കു ഭവാനണഞ്ഞി-
ട്ടാപത്തു തീൎത്തതിനു നന്ദി പറഞ്ഞിടുന്നോൻ" ൧൩

രണ്ടാമൻ—ഇങ്ങിനെ കൂടി കല്പിക്കുന്നു.
"അന്യപൂരുഷർ തൊടാതെയുള്ളൊരെൻ
കന്യതന്റെ കരതാരിനെ ഭവാൻ
ധന്യശീല! പിടിപ്പെട്ടകാരണാ-
ലന്യഭാൎയ്യയിവളാകയില്ലിനി." ൧൪

മൂന്നാമൻ—ഇതു് അങ്ങേക്കു വലിയ അഭ്യുദയകാരണമായി
ത്തീരും. എന്തെന്നാൽ,
ഭുവി പുകൾപെട്ടൊരോരോ യാഗമൂലം സ്വൎഗ്ഗോ-
ദവികലമഖിലം നിൻപാട്ടിലായിട്ടിരിപ്പൂ;
കവിയുടെ മകൾ പിന്നെക്കാന്തയായ് കൂടിവന്നാൽ
സവിനയമസുരന്മാരൊക്കെയും കാക്കലല്ലോ. ൧൫

രാജാവ്—(വിദൂഷകനോടു—സ്വകാൎയ്യം) എന്താണിതിനു മറു
വടി പറയേണ്ടതു്?

വിദൂഷകൻ—(സ്വകാൎയ്യം) തകരാറൊന്നും പറയേണ്ട. പി
ന്നെ ഭാരമായിത്തീരും.

രാജാവ്—(ഋഷിമാരോടു്) ഞാനവിടുത്തെ കല്പനയെ നന്ദി
പൂൎവ്വം സ്വീകരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇതൊരു മംഗള
കാൎയ്യമാകയാൽ പലരോടും ആലോചിക്കേണ്ടതും മ

റവുണ്ട്. അതിനാൽ നാളെ ആശ്രമത്തിങ്കലേക്ക വിവരം അറിയിച്ചുകൊള്ളാം.

ഋഷികൾ—എന്നാൽ ഇതു തന്നെ ഞങ്ങളവിടെ ചെന്ന് അറിയിക്കാം. ഇപ്പോൾ പോകട്ടെ.

രാജാവ്—(തൊഴുതുകൊണ്ട്) അങ്ങിനെയാവട്ടെ.

(രണ്ടാളും പോയി)

രാജാവ്—എന്റെ കഴുത്തു ഞാൻതന്നെ കുടുക്കി.

വിദൂഷകൻ—ഇതിൽനിന്നു തോഴരെങ്ങിനെയാണ് ഒഴിയുന്നത്? പാണിഗ്രഹണം മുൻപുതന്നെ കഴിച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ടല്ലൊ.

രാജാവ്—അതൊന്നും സാരമില്ല. ഞാൻ ഈ ഭവിഷ്യത്തൊന്നും ആലോചിച്ചില്ലല്ലൊ. എന്താണിനി വേണ്ടത്? ഇതെന്നാലസാദ്ധ്യം തന്നെയാണ്.

വിദൂഷകൻ—എന്നാൽ ആ താടിക്കാരൻ പലതും ദുർഘടങ്ങളുണ്ടാക്കിവെക്കും. അതിനാൽ ഈ വിവാഹം നടത്തുകതന്നെ. പിന്നെ മറ്റെകാൎയ്യവും നിവൃത്തിയാക്കാം.

രാജാവ്—എന്റെ ആ വക ഭാരമൊക്കെ തന്റെ കൈക്കലാണ്. എന്തായിട്ടും എനിക്കിതിനു മനസ്സു വരുന്നില്ല.

(അണിയറയിൽ—വൈതാളികൻ)

എന്നും മാനമുപാശ്രയിച്ചുദിതനായെന്നാൽ ബലാലസ്തമി-
ക്കുന്നൊരുഗ്രമരീചി നിത്യമുദയം തേടി ജ്വലിക്കും വിഭോ!

ഒന്നും തത്വസദൃശത്വമില്ലിവനഹോ സന്മാർഗ്ഗമദ്ധ്യസ്ഥനായ്
വന്നുംവൻകരമേററിയാത്തു പൊടിപാററീടുന്നനാടൊക്കയും.

(രണ്ടാമൻ)

ഒന്നാമതിന്ദ്രദിശി വന്നു വളർന്ന രാഗ-
മിന്നാകെ വിട്ടു രവി മേലെ വിളങ്ങിയാലും
ഇന്നാതമായവനെ നോക്കുവതില്ല പാരി-
ലൊന്നായ് പ്രതാപിയുയരുന്നതസഹ്യമത്രേ. ൨൦

രാജാവ്—(കേട്ടിട്ട്) ഇതെൻെറ അവസ്ഥയെപ്പററി പറഞ്ഞതായിരിക്കുമോ? ഞാനിങ്ങിനെ പ്രവൃത്തിക്കയില്ല നിശ്ചയംതന്നെ. ആദ്യമായ അനുരാഗം ഒരിക്കലും മാഞ്ഞുകളികയില്ല.

വിദൂഷകൻ—സാരമില്ല. മദ്ധ്യാഹ്നസ്സമയമല്ലേ? ഊട്ടിൽ ഇലവച്ചു. ഞാൻ പോകട്ടെ.

രാജാവ്—ഞാനും നിത്യകർമ്മത്തിനായി പോകുന്നു.

(എല്ലാവരും പോയി)

(രണ്ടാമങ്കം കഴിഞ്ഞു)

(മൂന്നാമങ്കം)

(അനന്തരം ചേടി പ്രവേശിക്കുന്നു)

ചേടി—വലിയതമ്പുരാട്ടി എന്നോട് ഇങ്ങിനെകല്പിച്ചിട്ടുണ്ടു! "എടി! ചതുരികേ! നീ പോയി യയാതിരാജാവിൻെറ

രാജധാനിയിൽ ദാസ്യപ്രവൃത്തിയോടെ പാൎത്തുവരുന്ന എന്റെ മകൾ ശൎമ്മിഷ്ഠയെ ഗൂഢമായി കണ്ടിട്ട് അവളെ ഗാന്ധൎവ്വവിവാഹപ്രകാരം രാജാവു സ്വീകരിക്കയാൽ രാജാവിൽനിന്ന് അവൾക്കുണ്ടായ സന്താനങ്ങളുടെ സ്ഥിതിയും മററും ചോദിച്ചറിയുകയും ഈ ആപത്തു നീങ്ങുവാൻവേണ്ടി അവളുടെ അച്ഛൻ ഒരു യോഗീശ്വരന്റെ ഉപദേശപ്രകാരം സൽകൎമ്മങ്ങൾ ചെയ്യുന്നുണ്ടെന്നും മററും പറഞ്ഞു സമാധാനപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുവരണം" എന്ന്. ഞാനാകട്ടെ, വളരെ പണിപ്പെട്ടിട്ടെങ്കിലും ഈ രാജധാനിക്കു സമീപം വന്നുചേരുകയും ചെയ്തു. ഇതിന്റെ അകത്തേക്കു കടന്നു ഗൂഢമായിട്ടു മടങ്ങിപ്പോരാൻ സാമൎത്ഥ്യവും തോന്നുന്നില്ല. ആകപ്പാടെ വിഷമമായിത്തീൎന്നു. (ചുററി നടന്നിട്ട്) ആരാണ് പരിചയമുള്ളപോലെ ഒരു സ്ത്രീ ഇങ്ങോട്ട് വരുന്നത്? (സൂക്ഷിച്ചുനോക്കീട്ട്)ഓഹോ! കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടിയുടെ തോഴി പ്രിയലേഖയല്ലേ? കഷ്ടം! ഇപ്പോഴത്തെ ഇവളുടെ നില ശോചനീയംതന്നെ.

ഏറും ജോലിയെടുത്തലഞ്ഞിവൾ മിഴ-
　　ക്കൊട്ടും പിരട്ടാളുയാൽ
നാറും തൻമുടിയൊക്കെ നാലു പുറവും
　　പാറിപ്പറിപ്പിച്ചഹോ
ചേറും മെയ്യിലണിഞ്ഞുകൊണ്ടു ചളിയായ്
　　ജീൎണ്ണിച്ചിരിക്കും തുണി-
ക്കീറും ചുററിവരുന്നിതീനില നിരു
　　പിച്ചാൽ മഹാസങ്കടം.

(പ്രിയലേഖ പ്രവേശിച്ച് ചതുരികയെക്കണ്ടിട്ട് കെട്ടിപ്പിടിച്ചു കരയുന്നു)

ചതുരിക—മകളേ! കരയരുത്. നമ്മളെ ഈ നിലയിലാക്കിയത് ഈശ്വരനല്ലേ? അവിടുന്നു വിചാരിച്ചാൽ ഇതിന്നൊരു മോചനവുമുണ്ടാവും. ഇങ്ങിനെ അനുഭവിപ്പാൻ തക്കവണ്ണം കല്പിച്ചുകൂട്ടീട്ടുള്ള പാപങ്ങളൊന്നും നമ്മൾ ചെയ്തിട്ടില്ലല്ലോ. നിന്റെ വ്യസനം കണ്ടിട്ട് എന്റെ ഉള്ളിൽ തന്നെ ദുഃഖം അടക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. നിങ്ങളുടെ സ്ഥിതി അറിവാൻ വേണ്ടി വലിയതമ്പുരാട്ടി കല്പിച്ചിട്ടാണ് ഞാൻ ഇങ്ങോട്ടുപോന്നത്. അവിടേക്ക് ഒരു നേരവും സ്വൈരമില്ല. ഈ വിചാരംകൊണ്ടു വളരെ കഷ്ടത്തിലായിരിക്കുന്നു. നമ്മുടെ കുട്ടിത്തമ്പുരാട്ടിയുടെ വർത്തമാനങ്ങളെന്തെല്ലാമാണെന്നു ചോദിക്കുന്നതിനേക്കാൾ ഊഹിക്കുകയായിരിക്കും ഭേദം. അല്ലേ? ഭർത്താവിനെങ്കിലും കുറച്ചു സ്നേഹമുണ്ടോ?

പ്രിയലേഖ—അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉള്ളിൽ കലശലായിട്ടുണ്ട്. പേടികൊണ്ടു പുറത്തു വിടുന്നില്ലെന്നു മാത്രമേയുള്ളു.

ചതുരിക—ഈ സ്ഥിതിയെല്ലാം ആ അസത്ത് ദേവയാനി അറിയാതെ എങ്ങിനെ സൂക്ഷിച്ചുവരുന്നു?

പ്രിയലേഖ—തമ്പുരാന്റെ നർമ്മസചിവനും വലിയ ബുദ്ധിമാനുമായ ഗോമുഖനെന്ന ആ ബ്രാഹ്മണന്റെ ഓരോ യുക്തികളെക്കൊണ്ട് അങ്ങിനെ കഴിഞ്ഞുവരുന്നു എന്നേ ഉള്ളു.

ചതുരിക—എത്ര പ്രസവിച്ചു?

പ്രിയലേഖ—ത്രിമൂർത്തികളെപ്പോലെയുള്ള മൂന്നു പുത്രന്മാരെ മാത്രം.

ചതുരിക—എന്താണു പേര്? എല്ലാവരും മിടുക്കന്മാരല്ലേ?

പ്രിയലേഖ—അതുപറയണോ? അവരിൽവെച്ച്,

ചാരുവാമൊട്ടുവിശേഷമൊരുവൻ
പൂരുവെന്നു തിരുനാമമുള്ളവൻ
പാരു മൂന്നുമൊരുമിച്ചു കീഴിൽവെ-
പ്പോരു ലക്ഷണങ്ങളും തികഞ്ഞവൻ:

എന്നുതന്നെയല്ല,

"ലോകാഭിരാമാകൃതി പൂരു ഭൂമീ-
ലോകാവനം ചെയ്തു യശസ്സിനോടേ
പാകാരിയെപ്പോലെ വിളങ്ങുമെന്നാ-
യാകാശവാക്യം ബത! കേട്ടിരുന്നു." ൩

അത്രയുമല്ല,

"വാക്കിലുണ്ടു വലുതായ വൈഭവം,
നോക്കിലുണ്ടു ഘനമായ ഗൌരവം,
നോക്കിവരുവരെയും വളച്ചു താൻ
നോക്കിനോക്കിയഴൽനീക്കി വാണിടാം. ൪

ജ്യേഷ്ഠന്മാരിൽ വലിയാൾക്കു ദ്രുഹ്യുവെന്നും, മറ്റെ ആൾക്ക് അനുദ്രുഹ്യുവെന്നുമാണ് പേര്. അവരും നല്ല കുട്ടികൾ തന്നെയാണ്.

ചതുരിക— പ്രായമോ!

പ്രിയലേഖ—ഒമ്പതും, ഏഴും, ആറും

ചതുരിക—മറെറ ഭൂദേവിക്ക് എത്ര കുട്ടികളുണ്ട്?

പ്രിയലേഖ—രണ്ട്.

ചതുരിക—ഏതിലെകിടാങ്ങൾക്കാണു പ്രായമേറുക?

പ്രിയലേഖ—ഒന്നരമാസംകൊണ്ടു മററവളുടെ മൂത്തകുട്ടിക്ക് ഏറും.

ചതുരിക—തമ്പുരാട്ടിയെ അവൾ വല്ലാതെ വലച്ചുകൊണ്ടായിരിക്കുമല്ലേ?

പ്രിയലേഖ—ആ കഥ വിചാരിപ്പാൻകൂടി വയ്യ; എത്രകഠിനശാസനകളാണ് ആ മഹാപാപി ചെയ്യുന്നത്?

വിട്ടുപണികളെടുപ്പാൻ ഞങ്ങളെലാരായിരം ചെ-
ന്നിട്ടുകിലുമൊരുലേശം തൃപ്തിയില്ലായവൾക്കോ
ഉടുപുടവ വിഴത്തിട്ടുള്ളതെന്നും നനച്ചി-
ട്ടിട്ടുവതിനു കരാറായിട്ടു ശക്തിച്ചു തന്നെ. ൫

ചതുരിക—ശിവ! ശിവ! കേട്ടുമതി. ഇനി ഭർത്താവിന്റെ സ്ഥിതികൂടി അറിഞ്ഞാൽ പിന്നെ എന്തെല്ലാമാണാവോ?

പ്രിയലേഖ—അതു മറച്ചുതന്നെവെക്കാൻ ആജ്ഞാശാസനം ഞങ്ങളെല്ലാവരും തന്നെ കരുതുന്നുണ്ട്.

ചതുരിക—വ്യസനിക്കേണ്ടതില്ല. എന്തെന്നാൽ,

ധർമ്മജനായ വൃഷപർവ്വാവൻ പെരുത്ത
കർമ്മങ്ങളീ മകളെയോർത്തു കഴിക്കയാലേ

ധൎമ്മിഷ്ഠമാരിലതിമാന്യത ചേൎന്നിരിക്കും
ശൎമ്മിഷ്ഠദേവിയൊടുവിൽ സുഖമായിരിക്കും. ൩

പ്രിയലേഖ—ഇങ്ങിനെ സമാധാനപ്പെടുകയല്ലേ നിവൃത്തിയുള്ളൂ.

ചതുരിക—നീ എവിടേക്കാണു പുറപ്പെട്ടത്?

പ്രിയലേഖ—ആ ബ്രാഹ്മണനെക്കണ്ടു ചിലതാലോചിപ്പാൻ. ഇനി ഇപ്പോൾ പോകുന്നില്ല. നമ്മുടെ തമ്പുരാട്ടിയെ ചെന്നുകാണാം. ഇപ്പോൾ അവിടുന്നു പ്രവൃത്തിയ്ക്ക് എഴുന്നെള്ളിയ സമയമാണ്. അധികം വൈകാതെ മടങ്ങിയെത്തും. അതുവരെ വാസസ്ഥലത്തു പോയി വിശ്രമിക്കാം.

ചതുരിക—അങ്ങിനെതന്നെ.

(രണ്ടാളും പോയി)

(പൂൎവ്വാംശം കഴിഞ്ഞു)

(അനന്തരം രാജാവും ദേവയാനിയും ശൎമ്മിഷ്ഠയും വിദൂഷകനും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദേവയാനി—

ഏറും പൂൎവ്വവിരോധവും പഴകിയാ—
ലൊട്ടൊട്ടു പോയെയൊക്കയും
മാറും മാനസതാരിലെന്നതു മഹാ—
ദോഷങ്ങൾക്കേറ്റം മട്ടതാൻ;

നീറും വൈരമഹാനലൻ മനസി വ-
ന്നെന്നും ജ്വലിച്ചൂർജ്ജ്വലമായ്
കേറുന്നോരെന്റെ കാലമിക്കലെടയെ
ക്കത്തിക്കരിച്ചീടുമേ. ൧

രാജാവ്—(വിചാരം) പതിരാണെന്നായിട്ടുകൂടി ഈ ഒക്കോളിയുടെ വാക്ക് ഇങ്ങിനെതന്നെ ഫലിക്കുന്നുവല്ലോ.

ശർമ്മിഷ്ഠ—ഇങ്ങിനെ തിരുമനസ്സിൽ തോന്നുന്നതു സങ്കടമാണ്.

എന്നും ഉപ്പൂരസ്സഖച്ചൊല്ലൂ സവിധേ വാഴും പരാധീനയാ-
ണെന്നുള്ളോരനുകമ്പലേശമിവളിൽ കൂടാതെ കൂട്ടം തദാ
അന്നങ്ങോരോരതിനിർദ്ദയമായിയിച്ചിട്ടന്നാഹന്ത! കോപാന്ധയാ-
യിന്നും ഹന്ത! വെറുപ്പുകാട്ടുകിലിവൾക്കാരാണു നാഥാലംബനം.

രാജാവ്—(വിചാരം) ഇതുകാരണമാൻ സംഗതിയായല്ലോ.

ക്ഷേമത്തിലിക്കടിലമാനസ രാജ്ഞിയാലും,
പ്രേമപ്രകർഷനിധി മൽപ്രിയ ദാസിയാലും,
ഈവട്ടിലെന്നുമിതുമാതിരി കണ്ടിരിപ്പാ-
നീ മണ്ടയിൽക്കമലയോനി വരച്ചുവല്ലോ. ൨

ദേവയാനി—ചോട്ട! അന്നു കണ്ണൻകിണറ്റിൽ മറിച്ചപ്പോഴും നിന്റെ ഈ വിനയം എവിടെയായിരുന്നു?

വിദൂഷകൻ—അന്ന് അച്ഛന്റെകൂടെ ചതുർവ്വിധഭോജനം കഴിച്ചു സുഖമായി ലാത്തുന്ന കാലമല്ലേ? അതിനാൽ മദം വർദ്ധിച്ചായിരിക്കും.

ദേവയാനി—(കോപത്തോടുകൂടി) എന്റെ ഇപ്പോഴത്തെ നിലെക്കു മദകാരണം ഇവൾക്കുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ? അതിന്റെ ഫലം ഇതാണ്. (കഴുത്തിൽ പിടിച്ചു തള്ളുന്നു.)

(ശർമ്മിഷ്ഠ എഴുനീററു കരഞ്ഞുംകൊണ്ടു പിന്നെയും നില്ക്കുന്നു)

രാജാവ്—(വിദൂഷകനോടു സ്വകാര്യം) ഇതിന്റെശേഷം ഞാൻ പ്രവർത്തിക്കട്ടെ.

വിദൂഷകൻ—(സ്വകാര്യം) വരട്ടെ, കാലമായാൽ ഞാൻ പറയാം.

രാജാവ്—(സ്വകാര്യം) ഇങ്ങിനെ എത്രകാലം സഹിച്ചിരിക്കാം?

വിദൂഷകൻ—(സ്വകാര്യം) ആ മഹർഷിപ്പിശാചിനെ അറിയുമല്ലോ.

ദേവയാനി—ശർമ്മിഷ്ഠേ! എന്റെ കാലുഴിയുക.

(ശർമ്മിഷ്ഠ തലയും താഴ്ത്തി അപ്രകാരം ചെയ്യുന്നു)

വിദൂഷകൻ—ഇപ്പോൾ അല്പം ഇടകൊടുക്കുക. പിടിച്ചുതള്ളീട്ടുള്ള വേദന അല്പം മാറട്ടെ.

ദേവയാനി—തനിക്കാണല്ലോ വേദന? താനിവളുടെ സേവകനാണ്. എന്നോടിവളെപ്പററി മേലാൽ വല്ലതും സംസാരിച്ചാൽ ശേഷമുണ്ട്. ബ്രാഹ്മണനാണെന്നു പിന്നെയേ വിചാരിക്കയുള്ളൂ.

വിദൂഷകൻ—ഇങ്ങിനെ കല്പനയാവരുതു. ഞാനായിട്ട് ഒ

ങ്ങ സേവയുമില്ല.

ദേവയാനി—ആരായിട്ടും സേവയില്ലാതെ ഇവൎ രണ്ടു മൂന്നു പെററതെങ്ങിനെ?

വിദൂഷകൻ—അത് എന്റെ സ്നേഹിതനായ ഒരാളാണെന്നും മററമുമ്പ് ഒരു ദിവസം ഉണൎത്തിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ.

ദേവയാനി—താൻതന്നെയാണ് ഇവൎക്കു യോജിപ്പ്. ഈ കോങ്കണ്ണും പരിഭ്രമം ഇവൎക്കു നല്ല യോജിപ്പാണ്.

വിദൂഷകൻ—ഞാൻ ഇത്ര ബീഭത്സനാണെന്നോ ഇവിടുന്നു മനസ്സിലാക്കിയത്?

ദേവയാനി—അതല്ല, കാമദേവനെന്നാണ്. ഇവരുടെ ചെക്കന്മാരാരെപ്പോലെയാണാവോ? ശൎമ്മിഷ്ഠേ! നിന്റെ ചെക്കന്മാൎക്കു പ്രായം എത്രയായി?

ശൎമ്മിഷ്ഠ—നല്ല വിവരമില്ല. ഒടുവിലത്തവന്നു നാലാണ്.

ദേവയാനി—ഓ! ഇവളുടെ ചെക്കന്മാരുടെ പ്രസംഗംവന്നപ്പോൾ എന്റെ ഉണ്ണികളെ ഓൎമ്മവന്നു. എനിക്കും ആൎയ്യപുത്രനും അവരെ കാണാതെ അരനിമിഷം ഇരിക്കാൻ വയ്യ. ശൎമ്മിഷ്ഠേ! ഉണ്ണികളെ ഇങ്ങോട്ടുകൊണ്ടുവാ.

ശൎമ്മിഷ്ഠ—കല്പനപോലെ (പോയി)

രാജാവ്—ഇത്രകാലം ചെന്നിട്ടും ദേവി അന്നത്തെ സംശതിക്ക് ഇവളിൽ ശഠിക്കുന്നുവല്ലോ. ഇങ്ങിനെയായാൽ, കഠിനഹൃദയമെന്നു ദുഷ്കീൎത്തിയുണ്ടായിത്തീരും.

ദേവയാനി—മതി മതി. അങ്ങ് പലപ്പോഴും ഇവളുടെ മാ

ഗംഭീരയുമാണ്. ഇവൾക്കാണെങ്കിൽ പുരുഷന്മാരെ വശീകരിക്കാൻ വേണ്ടുന്ന സാമർത്ഥ്യവുമുണ്ട്. ഇപ്പോഴും എന്റെ നിഷ്കർഷകൊണ്ടല്ലേ മോടിയും പത്രാസ്സും ഒക്കെ ഒന്നു ചുരുക്കിയതു്.

രാജാവ്—ഞാനൊരു വിടനാണെന്നാണോ ഭവതി മനസ്സിലാക്കിയതു്?

ദേവയാനി—ആര്യപുത്രൻ പണ്ടേ ഇവളിൽ അനുരക്തനാണെന്നു ഞാൻ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.

രാജാവ്—അതു വെറുതെ നാട്ടുകാരുണ്ടാക്കിത്തീർത്തതാണു്. അങ്ങിനെയാണെങ്കിൽത്തന്നെ ഭവതിയുടെ ദാസിയായതിൽപിന്നെ സംശയത്തിന്നവകാശമുണ്ടോ?

വിദൂഷകൻ—തോഴര് ഈപറഞ്ഞതു ശരിയാണ്.

തടിക്കു താരുണ്യമവൾക്കേറികിലും
പിടിക്കുമോ ദാസിയെ മന്നരീവൻ?
കുടിക്കുമോ കാലു നനച്ച നീരു താൻ_
നടിച്ചിട്ടും ചൂലു തലക്കു വെക്കുമോ? ൨൦

(അണിയറയിൽ)

അമ്മയും അച്ഛനും ഇവിടെയുണ്ടോ?

ദേവയാനി—ഉണ്ണികൾ വന്നുതുടങ്ങി.

(ശർമ്മിഷ്ഠ തുർവ്വസുവിനെ എടുത്തും യദുവിനെ കൈക്കു പിടിച്ചും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ദേവയാനി_(യദുവിനോടു്) ഉണ്ണീ! അച്ഛനെ നമസ്കരിക്കു.

യദു—എനിക്കിപ്പോൾ കഴിയില്ല

ദേവയാനി—(ദ്രുഹ്യുവിനോട്) ഉണ്ണി അച്ഛനെക്കണ്ടാൽ നമസ്കരിക്കണം.

ദ്രുഹ്യു—ഞാൻ ഇന്ന് അമ്പലത്തിൽചെന്നു നമസ്കരിച്ചു. ഈശ്വരനെയല്ലാതെ ആരേയും നമസ്കരിക്കില്ല.

ദേവയാനി—അച്ഛനും ഈശ്വരനെപ്പോലെയാണ്.

ദ്രുഹ്യു—എന്നാൽ അച്ഛനെന്താണു മിണ്ടുന്നത്? ഈശ്വരൻ മിണ്ടില്ലല്ലോ.

ദേവയാനി—നിങ്ങൾ ഇങ്ങിനെ തർക്കിച്ചാൽ വിനയമില്ലാത്തവരാണെന്ന് ഈ ബ്രാഹ്മണൻ നാട്ടിലൊക്കെപ്പരത്തും.

വിദൂഷകൻ—(വിചാരം) ബ്രാഹ്മണൻ പറയുന്നതിലാണ് ദോഷം. ഇവനാൽതന്നെ മൂന്നക്ഷരവും മുറുക്കവും പൂജ്യമാണ്.

(ദേവയാനി പണിപ്പെട്ടു രണ്ടാളേയും നമസ്കരിപ്പിക്കുന്നു)

രാജാവ്—ദീർഘായുസ്സുകളാകട്ടെ (അനുഗ്രഹിക്കുന്നു) (വിചാരം) ഇവരെന്റെ മക്കൾതന്നെയാണെങ്കിലും മറ്റെ ഉണ്ണികളെപ്പോലെ തോന്നുന്നില്ല.

ദേവയാനി—

എത്രയും പ്രണയമേറിട്ടന്നൊരി-
പ്പുത്രരെത്തിയരികത്തു നിൽക്കവേ
ചിത്രമങ്ങു മടിയിൽക്കരേറിടാ-
ത്ത വാസ്തവത്തിനെന്തു കാരണം? ൧൫

രാജാവ്—(വിചാരം) പ്രണയാധിക്യമുള്ളവരുടെ കഥ ഓ

ൾ വന്നിട്ടുതന്നെ· (പ്രകാശം) ഉണ്ണികളോടു കളി
ച്ചിട്ടു വരണോ? പറയാതെ വരുമോ എന്നു പരീക്ഷി
ക്കുകതന്നെയാണുണ്ടായത്. (രണ്ടാളേയും പിടിച്ചു മ
ടിയിലിരുത്തുന്നു)

യദു—അച്ഛ! ശർമ്മിഷ്ഠ ഇന്നെന്നെ നുള്ളി.

തുർവ്വസു—ഇല്ല അച്ഛ! അച്ഛനെ കാണുമ്പോളൊക്കെയും ശ
ർമ്മിഷ്ഠയെക്കൊണ്ടു കുററം പറയാൻ ഏട്ടന് അമ്മ പ
ഞ്ഞുകൊടുക്കാറുണ്ട്.

ദേവയാനി—അതുവോ? നിങ്ങളെ ഇഷ്ടം പറവാൻ നല്ലവ
ണ്ണം അറിയാം. ശർമ്മിഷ്ഠയുടെ ഉപദേശപ്രകാരമായി
രിക്കും. അച്ഛനെക്കാണുമ്പോൾ കുറെ അധികമാണ്.

ജാതാനുകമ്പമിഹ ഭാഗ്യകൾ ബുദ്ധിമുട്ടി
മാതാവു മക്കളെ ഹിതേന വളർത്തിയാലും
ഏതാനുമില്ലവരിലിഷ്ടമവർക്കു ചിത്തേ
താതാന്തികേ പറയുമേഷണിയീവരെന്യേ ൧൨

രാജാവ്—ഇത് ഏഷണിയാകയില്ല.

ദേവയാനി—(കോപത്തോടെ) എന്നാലവളെയെടുത്തു ത
ലയിൽ വെച്ചോളൂ. ഞാൻ അവളെ ദ്രോഹിക്കാതി
രിക്കയില്ല. അതിന്ന് അവളുടെ ദുഷ്ടത്വം തന്നെയാണ
ല്ലോ ഉത്തരവാദി.

രാജാവ്—(വിചാരം)

മേളം പ്രതാപവുമിയന്നിവളാശയത്തിൽ
തള്ളുന്ന ഗർവ്വമതിവണ്ണമൊരാളെമേലും

പൊള്ളുന്നിതെൻ മനമിതിന്റെ കുഴഞ്ഞവസ്ഥ
കൊള്ളുന്നതിന്നുമകതാരിലധൈര്യമില്ല. ൧൩

കഷ്ടതരം പുതി കോപരസം പുറ-
പ്പെട്ടുവരാതെയടക്കുകയാണു ഞാൻ
പട്ടതയില്ലിനിയിങ്ങിനെ നിത്തുവാ-
നൊടുവിലിക്കഥയൊക്കെ വെളിപ്പെടും. ൧൪

ഇപ്പോഴും അടക്കുകതന്നെ. (പ്രകാശം) ഞാനൊന്നും ഉണ്ടായിട്ടു പറഞ്ഞതല്ല. അതു വിചാരിച്ചു ലഹളകൂട്ടരുതു.

ദേവയാനി—എന്താണ് ഉണ്ണികളോടും നീരസമായോ? അവരോടൊന്നും മിണ്ടുന്നില്ല.

വിദൂഷകൻ—വല്ല രാജ്യകാര്യാലോചനയും ഉണ്ടായിരിക്കും. എവിടെയെങ്കിലും സദ്യയുടെ കഥകേട്ടാൽ പിന്നെ അടുക്കെ വന്നുവിളിച്ചാൽകൂടി ഞാനറികയില്ല.

രാജാവ്—നീരസമോ?

ഇതു ചൊല്ലുകതെന്തു വല്ലഭേ! ന-
ല്ലതു നാമെറിയകാലമാചരിച്ചു;
അതുമൂലമുദിച്ച പുത്രരാലേ
പുതുമെക്കുള്ളവകാശിഞാനുമല്ലേ? ൧൫

ദേവയാനി—ശർമിഷ്ഠേ! നിന്റെ ചെക്കന്മാരെ ഇങ്ങിനെ എടുത്തു ലാളിപ്പാനാരെങ്കിലുമുണ്ടോ?

ശർമിഷ്ഠ—അവരുടെ അച്ഛൻ വരുമ്പോഴൊക്കെ എടുക്കുകയും മാറും ചെയ്യാറുണ്ട്.

ദേവയാനി—അവരുടെ അച്ഛൻ നല്ല അച്ഛൻതന്നെ.

അന്നന്നു കണ്ടവരുമായണയുന്ന ധൂളി-
ത്തന്നാദനാമെന്റെ കഥ നന്നു വരുമുള്ള താതൻ
ഇന്നാളതെന്നവനു നിശ്ചയമില്ല ക്രോധി-
ക്കുന്നാകിലമ്മയുമഹോ പറവാൻ ഞെരുങ്ങും. (എന്നു)

രാജാവ്—(വിചാരം) സതീശിരോമണിയെ ഇങ്ങിനെ ദുഷി
ക്കുന്നുവല്ലോ.

ദേവയാനി—ശർമ്മിഷ്ഠേ! ചെക്കന്മാരെ തെളിവായി എനിക്കു
കാട്ടിത്തരാത്തതെന്തേ?

ശർമ്മിഷ്ഠ—തിരുമനസ്സിലേക്കു കാണാനും മാത്രം കൊള്ളുക
ല്ല. ഒരുകൂട്ടം വിരൂപന്മാരാണ്.

ദേവയാനി—എങ്കിലും പറയുക. വലിയ ചെക്കന്റെ സ
മ്പ്രദായമെന്താണ്?

ശർമ്മിഷ്ഠ—(വിചാരം) എന്താണ് ഗതി? ഇങ്ങിനെ പറക
തന്നെ (പ്രകാശം)

മൂത്ത കുട്ടി മുഴുവൻ കറുത്തവൻ
ചീത്തയാണു മുഖമെന്ന വാസ്തവം
ഒത്തപോൽ വികൃതിയാമവസ്ഥ കി-
ട്ടിത്തരം നിലയിലാണിരിപ്പവൻ. (എന്നു)

ദേവയാനി—കാഞ്ഞ ഗന്ധനെപ്പോലെയോ? മറ്റവനോ?

ശർമ്മിഷ്ഠ—

നടുവിലുള്ളതു കാണുകിൽ നല്ലവൻ
പടുവതല്ല നിറഞ്ഞുകിൽ നിൽക്കുവാൻ

കെട്ടതിയേറിന നാരികൾ പൊറാ വി-
ട്ടിട്ടവതിങ്ങിനെ, യെന്തിതിലത്ഭുതം.? ൧൮

ദേവയാനി—ശരിതന്നെ. ഒട്ടുവിലാത്തതോ?

ശർമ്മിഷ്ഠ—
ചൊറി ചിരങ്ങു പിടിച്ചു ചടച്ചുഴം
ചെറിയനെന്നു ധരിക്കുക സത്യമായ്
അറിക വല്ലിനിയൊക്കെയിലെത്രയെൻ
ചെറിയ കുട്ടി സമർത്ഥനതായ് വരും. ൧൯

ദേവയാനി—ശീലത്തിനൊത്ത കോലം. നിന്റെ അവസ്ഥക്കുള്ള മകളായി.

വിദൂഷകൻ—(രാജാവിനോടു സ്വകാര്യം) ദേവി കുമാരന്മാരുടെ വർണ്ണന ചെയ്യുന്നതൊക്കെ യഥാർത്ഥമായിട്ടാണ്.

തുർവ്വസു—അമ്മേ! എനിക്കു പാകത്തിലും പലഹാരവും കാലമായില്ലേ? വല്ലാതെ വിശക്കുന്നു.

ദേവയാനി—എന്തു വിശപ്പാണിത്? ഇപ്പോൾ കഴിഞ്ഞു പോന്നതല്ലേ ഉള്ളു?

രാജാവ്—അവരാവശ്യപ്പെടുമ്പോഴൊക്കെ കൊടുക്കരുതേ?

ദേവയാനി—എന്നാൽ ഞാൻ പോയി ഇവരുടെ ശാഠ്യം മാറട്ടെ.

രാജാവ്—ഞാനും ഉദ്യാനവിഹാരവും മറ്റും കഴിക്കട്ടെ.

ദേവയാനി—ശർമ്മിഷ്ഠേ! ഉണ്ണിയെ എടുക്കൂ.

(യദുവിന്റെ കൈ പിടിച്ചുംകൊണ്ടു ദേവയാനിയും തുർവ്വസുവിനെ എടുത്തുകൊണ്ടു ശർമ്മിഷ്ഠയും പോയി)

വിദൂഷകൻ—കാര്യം അമാന്തമാവുമെന്നു തോന്നുന്നുവല്ലോ. കുമാരന്മാരെ കണ്ടുപോയാൽ രാജ്ഞിക്കു കാര്യം മനസ്സിലാകും. അവരെ കാണേണമെന്നു നിർബ്ബന്ധിച്ചുംതുടങ്ങി.

രാജാവ്—എന്താണിനി മാർഗ്ഗം?

വിദൂഷകൻ—വല്ലതും ആലോചിക്കാം. (നാലുപുറവും നോക്കീട്ട്) ശർമ്മിഷ്ഠാദേവി പ്രവൃത്തി കഴിഞ്ഞു സങ്കേതസ്ഥലത്തെത്തേണ്ട സമയമായി. നേരം അസ്തമിക്കാൻ ഏതാണ്ടടുത്തു.

രാജാവ്—(നോക്കീട്ട്) ശരിതന്നെ.

തരണികിരണമെല്ലാം താമ്രമായൊന്നു മങ്ങീ;
സരസമിഹ സമീരൻ മന്ദനായ് വന്നിറങ്ങീ;
വിരവിൽ മലർമണത്താൽ വണ്ടിനം ചെന്നിറങ്ങീ;
സ്മരനമരിയ തൂണീരത്തെ നോക്കിത്തുടങ്ങീ. ൨൦

അതിനാൽ പ്രിയതമ വരുന്നതിനു മുൻപായി നമുക്കവിടെ എത്തിക്കളയാം. പോവുക തന്നെ.

(രണ്ടാളും പോയി)

മൂന്നാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

നാലാമങ്കം

(അനന്തരം ഒരു ഋഷികുമാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഋഷികുമാരൻ (പുറം നോക്കീട്ട്) നേരം പ്രഭാതമായിട്ടുണ്ട

ങ്ങി എന്നു തോന്നുന്നു. ഇതാ,
ആദിത്യനുദയം വരാൻ ദീക്ഷകല-
ത്തെക്കൊണ്ടു വീണ്ടും മനം
ഖേദിച്ചശ്വിനി കേമമായ് മുറജപം
ചെയ്യിപ്പതിൻസംഖ്യയെ
ആദിക്കഞ്ജലി ചേർത്തിരുന്ന കരപ-
ത്മത്താലെയെണ്ണുംവിധം
സാദിക്കാതിതളാകുമംഗുലികളോ-
രോന്നായ് വിടർത്തുന്നിതാ. ൧

(മുമ്പിലേക്കുനോക്കീട്ട്) ആരാണൊരാളിങ്ങോട്ടു വരുന്നത്.

(ദർഭക്കെട്ടെടുത്തുകൊണ്ടു വേറെ ഒരു ഋഷികുമാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

ഒന്നാമൻ—ആരാണത്? ബാദരായണനാണോ? എന്തേ ഇന്നലെ വരാഞ്ഞത്?

രണ്ടാമൻ—ഇന്നലെ ദർഭ ശേഖരിച്ചു കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കും നേരം അസമയമായി. പിന്നെ ആ നദീതീരത്തുള്ള ജീർണ്ണാശ്രമത്തിൽ കിടന്നു. ആശ്രമത്തിൽ വിശേഷമൊന്നുമില്ലല്ലോ.

ഒന്നാമൻ—അവിടെ എല്ലാം വിശേഷം തന്നെയായിരുന്നു. ഇന്നലെ താനുണ്ടായില്ലല്ലോ. ഞങ്ങൾക്കെല്ലാവർക്കും നല്ല നേരംപോക്കായിരുന്നു.

രണ്ടാമൻ—എന്തേ? വിസ്തരിച്ചുപറയൂ.

ഒന്നാമൻ—ഇന്നലെ ദേവയാനി വെളിച്ചപ്പാട്ടുംകൊണ്ടു

ഉത്തനാഥനെ കാണ്മാൻ വരികയുമുണ്ടായി.

രണ്ടാമൻ—സംഗതിയെന്ത്?

ഒന്നാമൻ—ഭർത്താവു ദാസിയായ ശർമ്മിഷ്ഠയിൽ വ്യഭിചരിച്ചു.

രണ്ടാമൻ—അതു വ്യഭിചാരവും മറ്റുമല്ല. ആയതു അവളെ ഭാര്യാത്വേന സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നുതന്നെയല്ല, രാജാവിനു ശർമ്മിഷ്ഠയിൽ സന്താനങ്ങളുമുണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നും ഞാനറിയും. ആ കഥകളൊക്കെ നന്ന ഗുപ്തമായിരുന്നുവല്ലോ. എങ്ങിനെ വെളിച്ചത്തായിപ്പോയി?

ഒന്നാമൻ—ശർമ്മിഷ്ഠയുടെ കുട്ടികളെ ദേവയാനി പലപ്പോഴും കാണ്മാനാവശ്യപ്പെട്ടിട്ടും ഒഴികഴിവു പറഞ്ഞ് അതിനു സംഗതി വരുത്തിയിരുന്നില്ല. അങ്ങിനെ ഒരു ദിവസം ദേവയാനിയുടെ വിശ്വസ്തയായ ഒരു ദാസി സംഗതിവശാൽ അവരെ കാണുകയും ആ കുട്ടികളൊക്കെ തമ്പുരാനെപ്പോലെയിരിക്കുന്നുവെന്നും മറ്റും അവളോട് ഏഷണിപറകയും ചെയ്തു. അതു പരിശോധിപ്പാനായി ഒരു ദിവസം രാജസന്നിധിയിൽ വെച്ച് അവരെ വരുത്തി.

രണ്ടാമൻ—എന്നാൽ പൊതിപൊളിഞ്ഞു. പിന്നെ?

ഒന്നാമൻ—

മൂർത്തിത്രയത്തൊടു ശരിക്കു ശരിപ്പെടുന്ന
മൂർത്തിപ്രഭാവമിയലുന്നവർ മൂന്നുപേരും
കീർത്തിപ്പുകിട്ടെഴുമൊരാൾക്കുളവായതാമെ—
ന്നോർത്തിട്ടവൾക്കു പെരുതായൊരസൂയതോന്നി. ൨

രണ്ടാമൻ—എന്നിട്ട്?
ഒന്നാമൻ—അവൾക്ക് അനന്തസ്താപം കലശലായി.

"തെണ്ടിയെന്റെ വഴിയേ നടക്കമീ-
ച്ചുണ്ടിതൻ ചെറിയൊരീക്കിടാങ്ങളിൽ
കണ്ടുപോതമഴകിൻ ശതാംശമെൻ
രണ്ടുമക്കളിലുമില്ല കഷ്ടമേ!" ൩

ഇങ്ങിനെ പലതും വിചാരിച്ച് കോപാക്രാന്തയായിതീൎന്നു.
രണ്ടാമൻ—നേരമ്പോക്കുണ്ട്. പറയൂ. പറയൂ.
ഒന്നാമൻ—പിന്നെ ആ കുട്ടികളോട് "എടാ ചെക്കന്മാരേ! നിങ്ങൾ നിങ്ങളുടെ അച്ഛനെ കണ്ടിട്ടുണ്ടോ"? എന്നു ചോദിച്ചതിന്ന്, അവർ "ഞങ്ങൾ ചെക്കന്മാരല്ലെന്നു പറഞ്ഞു." അപ്പോഴേക്ക ദേഷ്യം കലശലായിതീൎന്നു. "ചെക്കന്മാരല്ല പിന്നെ മഹാരാജാക്കന്മാരാണിങ്ങൾ? അധികപ്രസംഗം പറയേണ്ട. നിങ്ങളുടെ അച്ഛൻ ആരാണ്? അതു പറയുവിൻ" എന്നു പിന്നേയും തിരക്കിയപ്പോൾ അവരിങ്ങിനെയാണ് പറഞ്ഞത്.

"തേജസ്സു വിദ്യ വിനയം സുജനങ്ങൾ വാഴ്ത്തു-
മോജസ്സുദാരത തുടങ്ങിയ സൽഗുണത്താൽ
രാജൽപ്രഭാവനിധി ഞങ്ങടെ താതനിന്നു
രാജത്വമാർന്നവനിയിങ്കൽ വിളങ്ങിടുന്നു" ൪

രണ്ടാമൻ—നേരു പറയുന്നതെന്നു ദൃഢമെന്നാ അവരെ എ

ല്ലിച്ചിട്ടുണ്ടായിരിക്കാം.

ഒന്നാമൻ— അതുകൊണ്ടൊന്നും കാൎയ്യം പററിയില്ല. അവർ പിന്നേയും ചോദിച്ചു.

“ഇടയില്ല നിങ്ങളുടെ തള്ള നല്ലൊരാൾ-
ക്കടമപ്പെടിരിക്കാതെ കളത്രമാകുവാൻ,
ഇടയിൽ പരം വ്യഭിചരിച്ചൊരു മഹാ-
വിടനേതൊരുത്തനെന്നു ചൊല്ലിയാൽ മതി.” ര

ണ്ടാമനും ദേഷ്യം വന്ന കാൎയ്യം ഇങ്ങിനെ വെളിച്ചത്താക്കി.

“ന്യായമേന്തിതിനതൻെറ കാന്തനാ-
ന്യായമായ ചിലതാചാരികളിലും
ആയതാക്കി കളിവണ്ണമുള്ളവാ-
ക്കായവന്നു വെളിവായ് കഥിക്കുമോ?” ന്നു

അതു കേട്ടു കോപിച്ചു ദേവയാനി രാജാവിനോട് “ഇവർ പറഞ്ഞതിൻെറ അൎത്ഥം എന്താണെ”ന്നു ചോദിച്ചപ്പോൾ “പ്രിയതമെ! ക്ഷമിക്കണം. എനിക്കിങ്ങിനെ ഒരബദ്ധം പററിപ്പോയിട്ടുണ്ട്”എന്നും മററും പറഞ്ഞ് രാജാവു കാക്കൽവീണു. അപ്പോൾ അവളാട്ടെ,

“ന്യായക്കേടൊന്നു കണ്ടാലുലകു മുഴുവനും
നിൎദ്ദയം ഭസ്മമാക്കാ-
നായത്ത്യന്തം തപസ്സുകരിയൊരെഴുമനസ്സുതാ-
പാഴ്വീട്ടും മാന്നും
മായത്തോടീ മഹാപാതകിയിൽ മുഴുകിയും
വാഴുമങ്ങെക്കു വേണ്ടും
പ്രായശ്ചിത്തത്തിനുള്ളൊരവസരമിന്നുതാ-
നോക്കിൽ മേതക്കമില്ല”. ൧

എന്നും പറഞ്ഞു നടന്നു. രാജാവു വഴിയെക്കൂടി വളരെപ്പറഞ്ഞിട്ടും ഫലമുണ്ടായില്ല.

രണ്ടാമൻ—പിന്നെ ഗുരുനാഥനോടുവന്നു സങ്കടം പറഞ്ഞുവല്ലേ? എന്നാൽ മുൻകോപിയായ മൂപ്പരതും വല്ല കഠിനവും ചെയ്തിട്ടുണ്ടായിരിക്കും.

ഒന്നാമൻ—ആ നില വിട്ടുതുടങ്ങി. മൂപ്പർക്കുതന്നെ ഈ അസൂയക്കാരിയുടെ ശീലം ബോധിക്കുന്നില്ല.

രണ്ടാമൻ—അതെന്തേ?

ഒന്നാമൻ—ശർമ്മിഷ്ഠയെ ശപിച്ചു ഭസ്മമാക്കണമെന്നും മററും വളരെ അപേക്ഷിച്ചതെല്ലാം കേട്ടു ഗുരുനാഥൻ ഒടുവിൽ ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു.

"ഇതിലെടോ വൃഷപർവ്വ ചെയ്യു വൻ-
ചതികളില്ല നിനക്കുകിൽ നിന്നുടെ
പതിയിലുള്ളൊരു യൗവനശക്തിയാ-
ണതിനു വേണ്ടുകിൽ ഹാനി വരുത്തിടാം." വൃ

അപ്പോൾ ദേവയാനി; "അതു മതി. എന്നാൽപിന്നെ ഭർത്താവിന്ന് അവളുടെ മേലുള്ള ഭ്രമത്തിന്നു ഭേദമുണ്ടാകുമല്ലോ." എന്നുപറഞ്ഞു. അപ്പോൾ ഗുരുനാഥന്:—

"സുരാംഗനകൾ കൂപ്പുമെൻമകളെമാത്രമല്ലുത്തമൻ
സുരാദിഗുരുവാകുമെന്നെയുമശേഷമാക്കാതഹോ
പരാംഗനയിലാഗ്രഹിച്ചൊരു യയാതിഭൂപന്നൊരി-
ഞ്ജരാനര വരട്ടെയെന്നുടെ തപോബലത്താലുടൻ." സ

എന്നു ശാപവും കൊടുത്തു് അവളെ പറഞ്ഞയച്ചു.

രണ്ടാമൻ—ശിക്ഷ! ഇങ്ങിനെയെല്ലാമായോ? എനിക്കിതൊന്നും കാണ്മാൻ സാധിച്ചില്ലല്ലൊ.

ഒന്നാമൻ—തന്റെ നല്ല കാലംകൊണ്ട് അവരു തിരികെ വന്നിട്ടുണ്ട്. വേഗം പോയ്ക്കോളൂ. എനിക്കവളുടെ കരച്ചിലും തൊഴിച്ചിലും കണ്ടുനിന്നാൽ ഹോമശാലയിലേക്ക് ഉദകകുംഭം എത്തിക്കാൻ വൈകുമെന്നു വിചാരിച്ചു പോന്നതാണ്.

രണ്ടാമൻ—എന്നാൽ ഞാൻ നടക്കട്ടെ.

ഒന്നാമൻ—എന്റെ ഉദ്യോഗത്തിന്നു ഞാനും ശ്രമിക്കട്ടെ.

രണ്ടാളും (പോയി)

ഇങ്ങിനെ പൂർവ്വാംഗം

(അനന്തരം ശുക്രമഹർഷിയും തലതാഴ്ത്തിയിരുന്നുംകൊണ്ടു ദേവയാനിയും പ്രവേശിക്കുന്നു)

ശുക്രൻ—മകളെ! കാര്യംപറയാതെ പിന്നെയും കരയുന്നതെന്താണു്?

(ദേവയാനി തേങ്ങി തേങ്ങിക്കരയുന്നു)

ശുക്രൻ—ഇതുകൊണ്ടു ഫലമില്ല. ഉത്തരം കിട്ടിയാലല്ലാതെ ഒന്നിന്നും നിവൃത്തിയില്ലല്ലൊ.

ദേവയാനി—

തകരത്തിലങ്ങിനെ വരുന്ന മനോഗതങ്ങ-
ളൊക്കെത്തരുന്ന ജനകാദിജനാതിവാഴ്ചിൽ

ചികഞ്ഞൊരികലൊനകമ്പമയാഴിതൊഴിഞ്ഞിരുന്നാൽ
മകൾക്കൊരു മറ്റൊരവലംബനമെന്നതുണ്ടോ? ൧൦

ശുക്രൻ—

എന്തമ്മേ! തവ മനോഗതങ്ങളെ-
ച്ചിന്തചെയ്തു നിറവേററിയില്ല ഞാൻ
ഹന്ത! നീയിതുവിധത്തിലോതിയെ-
ന്നന്തരംഗമതിഖിന്നമാക്കൊലാ. ൧൧

ദേവയാനി—

പുറമേ പറയുമ്പോളിതുമേ
കുറവില്ല കൃപയെന്നു തോന്നിടും
തിരനീക്കി മനസ്സുശേഷവും
തിരയുന്നാലതു തീരെ നിർദ്ദയം. ൧൨

ശുക്രൻ—ഇതെന്തന്യായം? ഞാൻ നിന്നെ സ്നേഹിച്ചപോന്ന കഥകളെ ലേശവുമോക്കാതെ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നുവല്ലോ. പണ്ടു രാജപുത്രി നിന്നെ ദ്രോഹിച്ചതിന്നു പ്രത്യേകകാരണം നീതന്നെയാണെങ്കിലും നിന്നിലുള്ള സ്നേഹംനിമിത്തം രാജാവിനോടു ഞാൻ കഠിനമായി കയർക്കയും തന്നിമിത്തം അവളേയും മററും ജന്മവർഷം നിന്റെ കീഴിലാക്കിത്തരികയും ചെയ്തു നിന്നിൽ കേവലം വിരക്തനായിരുന്ന യയാതിരാജാവു നിന്നെ പട്ടമഹിഷിയാക്കിവെച്ചതും നിന്റെ സാമർത്ഥ്യംകൊണ്ടാണെന്നു വിചാരിക്കുന്നുവോ? നിന

ക്ക് അപ്രീതി ജനിക്കയാൽ ആയാൾക്കു കഠിനശിക്ഷ ഏല്പിച്ചിട്ട് ഇപ്പോൾ സമയം അധികമായില്ല. അതെങ്കിലും ഓർക്കുന്നില്ലല്ലൊ.

ദേവയാനി—

പലകാലവുമിഷ്ടമോടു താൻ
ചില കാര്യം ഗുണമാക്കിയെങ്കിലും
നിലവിട്ടൊരനിഷ്ടമേകിയാൽ
ഫലമുണ്ടോ? വെത മറന്നതൊന്നിനും. എന്നു.

എനിക്കു ഒട്ടുക്കത്തെ അനുഗ്രഹംതന്നെയാണ് ഉപദ്രവമായിതീർന്നത്.

ശുക്രൻ—(വിചാരം) അതു ഞാനാദ്യംതന്നെ വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ട് (പ്രകാശം) അതെന്തേ?

ദേവയാനി—ഞാൻ അരങ്ങത്തെത്തിയപ്പോഴേക്കു ഭർത്താവിൻെറ കാര്യം പരുങ്ങലായിരിക്കുന്നു.

ശുക്രൻ—എൻെറ അടുക്കലേക്കാണു നീ പോന്നതെന്നു വിചാരിച്ചു ആയാൾ ഭയപ്പെട്ടു വിറച്ചിരിക്കും അല്ലേ?

ദേവയാനി—അത്രമാത്രമായതുകൊണ്ടു വൈഷമ്യമില്ലായിരുന്നുവല്ലോ. ഇപ്പോൾ ഒരു തന്തക്കിഴവനായിതീർന്നു.

ശുക്രൻ—ആ!ഹാ! ഇപ്പോഴത്തെ മാതിരി എന്തെല്ലാമാണ്?

ദേവയാനി—

മേലൊട്ടുക്കും മെലിഞ്ഞെല്ലുകൾ വരിവരിയായ്
പൊന്തിയേറ്റം ചുളിഞ്ഞു-
ത്തോലൊന്നായ് വന്നുകൂടീട്ടവിടവിടെ വെറും
സന്ധിയായ് തൂങ്ങിനില്പു;

കാലേലാരോന്നസ്ഥിമാത്രം കരവൃതതുവിധം
കണ്ണു കാണില്ലതെല്ലാ-
മാലോചിച്ചാലമാന്തം; കന്നവനെയധുനാ
കഷ്ടമേ കാണുകയല്ലേ. ൧൪

ഇതുമാത്രമല്ല,

കേൾക്കുന്നില്ലൊരു വസ്തുവും ചെവികളിൽ-
പ്പല്ലൊന്നുമില്ലാതെയാ-
മൂക്കും താടി യുഗമൊത്തുച്ചൂടി മുടിതൊ-
ട്ടാപാദമെല്ലാടവും
നോക്കുമ്പോളൊരു രോമവും കറുകറെ-
ക്കാണുന്നതില്ലാകവേ
വാക്കും ഹാ! വഷളായ് വലഞ്ഞിതധുനാ
വല്ലാതെയെൻവല്ലഭൻ. ൧൫

ശുക്രൻ—ഇതിന്നു ഹേതു നീതന്നെയല്ലേ?

പതി മററൊരു നാരിയായ് മുദാ
രതിചെയ്യുന്നതറിഞ്ഞുവെങ്കിലും
അതിനാലിതുപോലെ ദുർഘടം
സതിമാരായവരാചരിക്കുമോ? ൧൬

ദേവയാനി—അതിനിപ്പറഞ്ഞതെന്താണ്? ഭർത്താവവളിൽ വ്യഭിചരിച്ചതുമാത്രമാണെങ്കിൽ എനിക്കതിന്ന ദ്വേഷ്യം വരില്ലായിരുന്നു. അവളുടെ കുട്ടികളുടെ തേജസ്സു കണ്ടിട്ടാണ് സഹിക്കാൻ വയ്യാതായതു്.

ശുക്രൻ—അതുതന്നെയാണ് ദുർബ്ബുദ്ധിയുടെ ലക്ഷണം.

പരന്മാർക്കിന്നെങ്ങും ഗുണം കണ്ടുവെന്നാൽ
പരം തുഷ്ടരാകുന്നു ശിഷ്ടാശയന്മാർ
അരം തൽഗുണത്തെദ്ദുഷിപ്പാനൊരുങ്ങും
നരന്മാർക്കു നിത്യം ഫലം ദുഃഖമല്ലോ. ൫൩

ദേവയാനി—ഇനി അച്ഛൻ എന്നെ ശകാരിച്ചിട്ടു ഫലമെന്താണ്?

സ്വന്തം വിവേകം കുറവായവർക്കു-
മിതേവിധം ഘോരവിപത്തണഞ്ഞാൽ
അതേവരെ നന്മയ്ക്കുള്ള പാഠമാകു-
മിതേവമാം സമ്മതമായ തത്വം. ൫൪

അതിനാൽ ഈ സങ്കടത്തിൽനിന്നുകൂടി രക്ഷിച്ചുതരണം. ഭർത്താവു പണ്ടത്തെ നിലയിലായാൽമതി.

ശുക്രൻ—നിന്റെ അഭ്യുദയത്തിൽ ഞാനെന്നും ഉത്സുകനായിരുന്നു. അനുദിനം നിന്റെ ദുഷ്പ്രവൃത്തിമൂലം വരുന്ന ആപത്തുകളിൽനിന്നു തന്നെ ഇതുവരെ ഞാൻ രക്ഷിച്ചുപോന്നു. ഇനിയും ഇങ്ങിനെ ബുദ്ധിമുട്ടിക്കരുത്. എന്തെന്നാൽ,

പാപകാരണമൊരാളിലീവിധം
ശാപവാക്കു ചിലവാക്കിയെങ്കിലോ
താപസന്റെ നിയമത്തിനേറവും
ലോപമായതുളവാകുമോർക്കണം. ൫൫

എല്ലാ യോഗ്യതയും തികഞ്ഞൊരു മഹാ-
രാജാവിനായ്ക്കൊണ്ടു ഞാ-
നല്ലാതെ കൊടുത്തിതെന്റെ മകളെ-
ക്കാമത്തിനൊക്കും വിധൌ
ഇല്ലാ ഭാരമശേഷവും നിയമിയാ-
മിയ്യാൾക്കിനിപ്പാർക്കിലാ-
ണെല്ലാം നിന്നുടെ ഭാഗ്യതുല്യഫലമാ-
മല്ലാതെയെന്തോതുവാൻ. ൨൦

ഇതു പ്രത്യേകം ഓർമ്മവെക്കേണ്ടതാണ്.
അപത്യദാരാദിപരിഗ്രഹത്തിനാൽ
വിപത്തിലിപ്പുള്ളതു തെല്ലു തീരുവാൻ
തപസ്വിയായ്ക്കാനനമേറിടുന്നു ഞാ-
നപദ്രവിച്ചീടരുതാരുമിന്നിമേൽ. ൨൧

ദേവയാനി—(കരഞ്ഞുംകൊണ്ട്) ഇങ്ങിനെ അച്ഛൻ തീർച്ചപ്പെടുത്തിയാൽ പിന്നെ ഞാൻ ജീവിച്ചിരുന്നിട്ട് എന്താണ് ഫലം? (കാല്ക്കൽവീഴുന്നു)

ശുക്രൻ—മകളേ! ശപിച്ചതു മടക്കിയെടുപ്പാൻ നിവൃത്തിയില്ലല്ലോ.

ദേവയാനി—ശാപമോക്ഷം മതി.

ശുക്രൻ—(ആലോചിച്ചിട്ട്) ഇപ്പോൾ ഭർത്താവിന്റെ വാർദ്ധക്യത്തെ മക്കളാരെങ്കിലും കൈക്കൊള്ളട്ടെ. വിഷയസൌഖ്യം മതിയായിട്ടു ദേഹം തിരിയെ വാങ്ങുമ്പോഴും ആ പുത്രന്നു മുമ്പത്തെ പ്രായം തന്നെ സിദ്ധിക്കുക

യും ചെയ്യും.

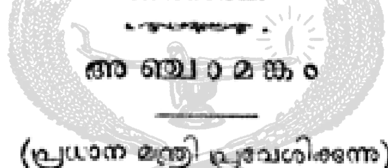
ഫിതമൊട്ട ജനകൻതാനേറെ നാൾ നേടിവെക്കും
മുതലുകൾ മകനാണെന്നാകിൽ മറ്റാക്കുമുണ്ടോ?
അതുവിധമവരിൽത്തന്നുള്ളനാൾ വന്നൊരാപ-
ത്തുമനുഭവമാകും മറു മാൎഗ്ഗങ്ങളില്ലാ. ൨൨

ദേവയാനി—എന്നാൽ മതി, ആവിധമാകിക്കൊള്ളാം. ഇപ്പോൾ പോകട്ടെ.

ശുക്രൻ—അങ്ങിനെതന്നെ. ഞാനും സ്നാനത്തിന്നുപോകുന്നു.

(രണ്ടുപേരും പോയി)

നാലാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

അഞ്ചാമങ്കം

(പ്രധാന മന്ത്രി പ്രവേശിക്കുന്നു)

മന്ത്രി—ചൊവ്വില്ലായ്മ അധികമാണെന്നു കേൾക്കുന്നു. നാട്ടുകാരുടെ ആവലാധി വൎദ്ധിച്ചുവരുന്നു. തിരുമേനിയെ ഒന്നുകണ്ടാൽ തന്നെ പല സങ്കടങ്ങൾക്കും തൃപ്തിയുണ്ട്. ആസ്ഥാനമണ്ഡപത്തിലേക്ക എഴുന്നള്ളാൻ ഏതായാലും സാധിക്കയില്ല നിശ്ചയമാണ്. ഇന്നു പള്ളിയറയുടെ പുറത്തു ഒരുവിധം എഴുന്നെള്ളിയിരിക്കാമെന്നു ഇന്നലെ കല്പനയായിട്ടുണ്ട്. ശേഷമുള്ളവർ തിരുമുഖം കാണിച്ചിട്ട് എത്ര ദിവസമായി? ഇപ്പോൾ അവിടത്തെ സ്ഥിതിയൊന്നും അറിയു-

ന്നില്ല. ആരെ കണ്ടിട്ടാണ് വൎത്തമാനം അന്വേഷി
ക്കേണ്ടത്? രാജ്യഭരണകാൎയ്യം മുഴുവനും നിൎവഹിക്കേ
ണ്ടതാകയാൽ ഞാൻതന്നെ കുഴങ്ങേണ്ടതായിവരുന്നു.

കൊട്ടാരത്തിനു ചെല്ലണം കുടികൾതൻ
തൎക്കങ്ങൾ തീൎത്തീടണം
നാട്ടാചാരമുറയ്ക്കു വേണ്ടതഖിലം
നിത്യം നിരൂപിക്കണം;
കിട്ടാനും ചിലവിന്നുമുള്ള തുകയും
മുൻകൂട്ടിയോൎമ്മിക്കണം
മുട്ടാതീവകയെത്രയാണിവനഹോ
ഭാരം ഭരിച്ചീടുവാൻ.

എന്തൊരെച്ചുമതലയുണ്ട്. എന്നിട്ടും ഫലമില്ലതാനും.

നാട്ടിൽഗ്ഗുണം വരണമെന്നതുമാത്രമാശി-
ച്ചിട്ടിജ്ജനം വലയുമെങ്കിലുമില്ലകാൎയ്യം
ഒട്ടും മനം തെളികയില്ല ജനത്തിനിഷ്ടം
തട്ടുമ്പൊഴും മനസി തൃപ്തി നൃപകുലത്തു. ൨

അതു ക്ഷാത്രതേജസ്സിന്റെ മഹിമതന്നെ.

(അനന്തരം വിദൂഷകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു)

മന്ത്രി—സ്വാമികൾക്കു സ്വാഗതം. കാണേണമെന്ന് ആ
ഗ്രഹിച്ചിരുന്നു. കണ്ടതു നന്നായി.

വിദൂഷകൻ—അങ്ങേ കാണേണമെന്നുള്ള ഉദ്ദേശത്തിന്മേ
ലാണ് ഞാനും പുറപ്പെട്ടതു്.

മന്ത്രി—ചൊവ്വല്ലൂപ്പാട്ടു എങ്ങിനെയിരിക്കുന്നു? പുറത്തേക്ക്
എഴുന്നള്ളുവാൻ സാധിക്കുമോ?

വിദൂഷകൻ—ദീനത്തിന്ന് എന്തു ഭേദമാണ്? എന്നാലും മന്ത്രിമാരുടെയും മററും ആവശ്യം അറിയിക്കയാൽ ഇപ്പോൾ പുറത്തിറങ്ങി ഇരിക്കുന്നുണ്ട്. പരിജനങ്ങൾ താങ്ങീട്ടാണ്. ക്ഷീണം നന്നേയുണ്ട്.

മന്ത്രി—തമ്പുരാന്റെ ജരാനര ഉഴിഞ്ഞുവാങ്ങുവാൻ കുമാരന്മാരോടെങ്കിലും ആവശ്യപ്പെട്ടുവോ?

വിദൂഷകൻ—ആ കേസ്സുതന്നെയായിരുന്നു ഇതുവരെ. ആ അനസത്തിന്റെ മക്കൾ രണ്ടും അനുവദിച്ചില്ല.

മന്ത്രി—അവരുടെ മറുപടി എന്താണ്.

വിദൂഷകൻ—

"ജരാമയം മകളിലിപ്പൊഴേവ-
ന്നൊരാളേറ്റീടുന്നതൊട്ടു ചെന്നാൽ
നിരാമയം ഞാനതു വീണ്ടെടുക്കാം
ധരാതലത്തെയുമവന്നു നൽകാം. ൩

എന്നിങ്ങിനെ അച്ഛൻ തന്നെ തീർച്ചപ്പെടുത്തീട്ടുണ്ട്. നീ എന്നെയും അച്ഛനെയും വിചാരിച്ചിട്ട് ഇത് അനുവദിക്കേണ"മെന്നും മററും ദേവയാനി യദുവിനോടു വളരെ അപേക്ഷിച്ചു. ഇതാണ് ആയാളുടെ മറുപടി:—

അസാരൻതാനെന്നാകിലുമൊരുവനിൽ ദൈവമൊരുനാൾ
പ്രസാദിച്ചാലുണ്ടാം പ്രചുരധനധാന്യാദിവിഭവം;
അസാദ്ധ്യം ചിന്തിച്ചാലഴകൊഴുകുമാകാമിതെന്നി-
ക്കസാധ്യതം സിദ്ധിച്ചിടുകിലുമൊഴിക്കാൻ വിഷമമാം.

എന്നുതന്നെയല്ലാ,

"മക്കൾ നരച്ചു കുരച്ചൊരു
മുക്കവലംബിച്ചിരിക്കയായെന്നാൽ

അക്കഥ കാണ്കം ജനകന്നു
ഏൽക്കുമെന്നുംവിട്ടു സൌഖ്യമായ് വരുമോ?"

മന്ത്രി—ആയാൾക്ക് അഷ്ടാംബേഷ്ടമാണെന്നു വെച്ചാൽമ റി· രണ്ടാംമകന്റേതോ?

വിദൂഷകൻ—ആയാളുടെത് എളുപ്പത്തിൽകഴിഞ്ഞു.

"ജ്യേഷ്ഠനാണു യുവരാജഭാവവും
ശ്രേഷ്ഠമാം ജനപദാധികാരവും
ഇഷ്ടമില്ലവിടെയിന്നതെങ്കിലും
ശിഷ്ടമുള്ളവരതാഗ്രഹിച്ചിടാ." ൬൭

മന്ത്രി—പ്രായത്തിന്റെ അവസ്ഥയല്ലെ ദുർന്ന്യായം പടിച്ചിട്ടുള്ളത്. ഇനിയെന്താണ് ആലോചന?

വിദൂഷകൻ—ശത്രുഘ്നപുത്രന്മാരെ വരുത്താൻവേണ്ടി രാണി തന്നെ ആളെ അയച്ചിട്ടുണ്ട്.

മന്ത്രി—അവർ കാര്യവും പാറികം·

വിദൂഷകൻ—അതിലും ഒന്നും രണ്ടും നമ്പ്രകൾ തള്ളിയാലും. മൂന്നാമൻ ഇതിനാളാകും·

മന്ത്രി—അങ്ങ് എങ്ങോട്ടാണ് പുറപ്പെട്ടത്?

വിദൂഷകൻ—മഹാരാജാവിന്റെ വിവരം താങ്കളെ ധരിപ്പിക്കാൻതന്നെ. ഇനി പോവുകയല്ലെ?

മന്ത്രി—അതെ·

(രണ്ടാളും പോയി)

ഇങ്ങിനെ പൂർവ്വാംഗം

(അനന്തരം പൂർവ്വോക്തവേഷനായ രാജാവും, അരികെ പ

ഷ്ഠജനാവും, ദേവയാനിയും, ശർമ്മിഷ്ഠയും, വിദൂഷകനും, മ
ന്ത്രിയും, ദ്രുഹ്യുവും, അനുദ്രുഹ്യുവും പ്രവേശിക്കുന്നു)
ശർമ്മി—പ്രിയപുത്രന്മാരേ!

ക്ഷോണിക്കെല്ലാമധീശൻ ജനകനിത മഹാ-
വ്യാധിയാലാധിയേന്തി
ക്ഷീണിച്ചേറ്റം വലഞ്ഞീനിലയിൽ മരുവിടു-
ന്നുണ്ടഹോ കണ്ടതില്ലേ?
കാണിപ്പിൻ നിങ്ങളാരെങ്കിലുമൊരു കനിവു-
ല്ലാതെ ഷിജ്ജീവനോടേ
വാണിട്ടെന്താണു കാര്യം ഇജ്ജനദുരിതം
കാണുവാൻ ത്രാണിയുണ്ടോ? ൧

മന്ത്രി—കുമാരന്മാരെല്ലാവരും ഇതിൽ മടികാണിച്ചാൽ രാ
ജ്യത്തിൽ ഉടനെ വലിയ കലഹങ്ങളുണ്ടാകും. എ
ന്തെന്നാൽ,

ദീനത്വാലാത്തനാണീ നൃപനിഹ പറയാ-
മാത്മജന്മാരിലാർക്കും
സ്ഥാനപ്രാപ്തിക്കു ചേതസ്സൊരു പടുത പെട്ടും
പ്രായമായിട്ടുമില്ല;
ഊനത്വം കാത്തുനിൽക്കും ചിലരവനിവര-
ന്മാരിലുണ്ടവരായാൽ
മാനക്കേടായിയെന്നും വരുമറിയണമീ
രാജവംശത്തിനെല്ലാം. വൃ

മേലിൽ സർവ്വാധികാരസിദ്ധിക്കു കാരണമായ ഇതിൽ മടി

ക്കാരനെന്താണുള്ളത്?

ദ്രുഹ്യു—

ഉണ്ടായ് വന്നിതു രണ്ടു താവഴിയിലായ്
സന്താനമെന്താതനീ-
രണ്ടാംതാവഴിയിൽപ്പിറന്നൊരടിമ-
ക്കാരാകുമിക്കൂട്ടരിൽ
ഉണ്ടാമോ ബത രാജ്യവും പദവിയും
തിങ്ങും സ്പൃഹാ ഞങ്ങളെ-
ത്തെണ്ടാൻവിട്ടവരേററിടട്ടെയഖിലം
വല്ല്യമ്മയും മക്കളും. ൯

അതിനാൽ അച്ഛന്റെ തിരുമനസ്സുണ്ടായിരുന്നാൽ മതി. ഞാനൊന്നിനും ആളല്ല.

ദേവയാനി—എനിക്കിനി എന്റെ മക്കളെ പ്രത്യേകമൊന്നുമില്ല; അവരെ ഞാൻ ഉപേക്ഷിച്ചുകഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ,

മാലുണ്ടായ് ഞാൻനിമിത്തം പ്രിയനു കളവാ-
നിന്നു തൻമക്കളാരെ-
ന്നാലും ബാല്യസ്ഥരായാൽ മമ ഹിതമതിലും
മീതെ മറ്റൊന്നുമില്ല;
മേലിൽ ശർമ്മിഷ്ഠ ശർമ്മത്തൊടു മരുവിടുമെ-
ന്നല്ല, മന്നന്റെശേഷം
പാലിപ്പാനും ജഗത്തജ്ജനകഹിതകരൻ
നന്ദനൻതന്നെയാകും. ൧൦

ശർമ്മിഷ്ഠ—(അനുദ്രാഹ്യമോട്) ജ്യേഷ്ഠന്റെ ഗുരുത്വമില്ലായ്മ

അവൻ കാണിച്ചു നിരൂന്നു വിചാരിക്കുന്നു?

(അനാഗ്രഹ്യകണ്ടു ചെവിക്കുന്നു)

ശർമ്മിഷ്ഠ—നിയമങ്ങളും രാജാവിനും പുണ്യമേലിൽ കാരണ ങ്ങുന്ന ആചാര്യർക്കു എന്റെ മുമ്പിൽനിന്നു വല്ലവ ർക്കും പോയിരിക്കാം.

(ദാസ്യവും അനാഗ്രഹ്യവും പോയി)

ശർമ്മിഷ്ഠ—

ഉത്തമമില്ലാതൊരു മകളെപ്പെ-
റ്റൊരുവൾ ഞാനെങ്കിലെന്തു പാപി
മരിക്കയാണിപ്പൊഴുതെനിക്ക-
ങ്ങിരിക്കുവാനില്ല മനസ്സുഖം. ൪൧

(അണിയറയിൽ)

എന്താണമ്മേ! എന്നെ വിളിക്കാതെ പോന്നിട്ട് ഇപ്പോൾ ജ്യേഷ്ഠന്മാരുടെ നേരെ വഴക്കടിക്കുന്നത്?

മന്ത്രി—മനസ്സു തണുപ്പിക്കുന്നതായൊരു ശബ്ദം കേൾക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

പൂരു—(പ്രവേശിച്ചു രാജാവിന്റെ കാൽക്കൽ നമസ്കരിച്ചുംകൊണ്ട്)

അടിയിലണയുമിപ്പരാഗപൂരം
മുടിയിൽ മുദാ വിലസണമെന്നുമെന്നും,
അടിയനു മനതാരിലേവമെന്ന്യ
കൊടിയൊരു വാഞ്ഛിതമില്ല തെല്ലുപോലും. ൪൨

(രാജാവു പണിപ്പെട്ട് അനുഗ്രഹിക്കുന്നു)

മന്ത്രി—(വിചാരം) സോമവംശത്തിങ്കലെ കീർത്തി ശോഭിച്ചു

തന്നെയിരിക്കണം.
ശർമ്മിഷ്ഠ—(വിചാരം) ഈശ്വരാ! ഇവനെങ്കിലും ഉചിതബുദ്ധിയായിവരേണമെ.
ദേവയാനി—(വിചാരം) ഇവൻ അഭീഷ്ടം സാധിപ്പിക്കുമെന്നുതന്നെ തോന്നുന്നു. എന്നല്ല, ഇപ്രകാരമാണു കാണുകയാൽ ഇതുവരെ ഇവന്റെ അമ്മയെ ദ്രോഹിച്ചു പോന്ന എന്റെ മനസ്സിൽ പശ്ചാത്താപം കൂടി തോന്നുന്നു.
ശർമ്മിഷ്ഠ—(പൂരുവോടു്) വലിയമ്മയെ കണ്ടില്ലേ?
പൂരു—(ദേവയാനിയോടു്)

എന്തിനിഷ്ടമയിടെക്ക നിൽക്കല-
സ്വപ്രാത്ഥയാം ജനനിയിൽ ഭവിക്കിലും
ചിന്തചെയ്തു തരതോന്നുമെന്നിലെൻ
ശാന്തകോപഖില ക്ഷമിക്കണം. ൧൬

ദേവയാനി—കഴിഞ്ഞ കഥ വിചാരിച്ചു് ഉണ്ണിക്കു സുഖക്കേടു തോന്നരുതു്. ഇനി നിന്റെ അമ്മയും ഞാനും ഭേദമില്ല. (പൂരുവെ പിടിച്ചു മടിയിലിരുത്തുന്നു)
രാജാവു്—(ഭീതസ്വരത്തിൽ) ഭഗവതിൻ! വീഴുവാൻ പോകുന്നു. (പരിജനം താങ്ങുന്നു)
മന്ത്രി—ക്ഷീണം തന്നെയുണ്ടു്. പള്ളിയറയിലേക്കു എഴുന്നള്ളട്ടെ.
(പരിജനം രാജാവിനെ താങ്ങിക്കൊണ്ടു പോയി)
ദേവയാനി—കുറച്ചുനേരം ഇരുന്നാൽ അല്പ്പം കിടക്കണം. ഇടക്കു മോഹാലസ്യവും ഉണ്ടു്. അച്ഛനെ കണ്ടില്ലേ? ഉണ്ണിതന്നെ രക്ഷിക്കണം. ജ്യേഷ്ഠന്മാരാരും ഇതിന്നർഹരായില്ല.

പൂരു—ജ്യേഷ്ഠന്മാർ എന്റെ പേരിൽ ദയയുള്ളവരാണ്. എ
ന്തെന്നാൽ,—

മനസി ഹിതമെഴുംവിധം സദാ സ്വം
ജനകനു ചെയ്യുന്നൊരാത്മസുതന്റെ
ജനനമതു കൃതാർത്ഥമാമതിന്നി-
ജ്ജനമിതുനാളുപകാരിയായിവന്നു. ൫൪

എന്നെ മുമ്പെതന്നെ വിളിക്കാഞ്ഞിട്ടല്ലേ? അല്ലെങ്കിൽ മ
റ്റാരോടും ചോദ്യത്തിന്നു അവകാശം തന്നെ ഉണ്ടായിരു
ന്നില്ലല്ലോ.

ശർമ്മിഷ്ഠ—ഉണ്ണി വയസ്സുകൊണ്ട് എല്ലാവരുടേയും താഴെ
യല്ലേ? ജ്യേഷ്ഠന്മാരെങ്കിലും തന്നെയാവട്ടെ എന്നു
വെച്ചിട്ടാണ്.

വിദൂഷകൻ—പിന്നെ എല്ലാംകൊണ്ടും ഇദ്ദേഹം ജ്യേഷ്ഠന്മാ
രുടെ മീതെതന്നെയാണ്.

ദേവയാനി—ഇനി ഉണ്ണിതന്നെയാണ് ഞങ്ങൾക്കും അച്ഛ
ന്റെ ശേഷം രാജ്യത്തിന്നും ആശ്രയമായിട്ടുള്ളത്.

പൂരു—രാജ്യഭ്രമവും മറ്റും എനിക്കില്ല. ഇപ്പോൾ അച്ഛ
ന്റെ ദീനം മാറികണ്ടാൽ മതിയെന്നേ ആഗ്രഹമുള്ളൂ.
ഇനി ഈ നിലയിൽ സഹിച്ചുകൂടുന്നില്ല. ദീനം ഇ
പ്പോൾ മാറിക്കളയാം. (എണീറ്റുപോയി.)

(അണിയറയിൽ)

ശ്രീവാർന്നൊരിക്കൊരൻ കരമതിലരിയും
പൂവുമമ്പോടെടുത്തി-
ട്ടാവാഹിക്കുന്നു ഭക്ത്യാ നൃപതിയുടെ വപു
സ്സിന്നിതാ മൂന്നുവട്ടം

സേവിച്ചാനായതസ്സോ ശിവശിവ! ജരയു-
ണ്ടാത്തനായത്ര വീണാൻ;
ഭൂവിന്നീശൻ പ്രസന്നാകൃതിയൊടുമെഴുനേ-
ല്ക്കുന്നു മുന്നാകമെന്നാകം ൨൫

മന്ത്രി—(കേട്ടിട്ട്) ദുഃഖസുഖങ്ങൾ തെമിച്ചുണ്ടാകുന്നു.

(പിന്നെയും അണിയറയിൽ) ഇതിലെ എഴുന്നെള്ളാം.

മന്ത്രി—ഇങ്ങോട്ടെഴുന്നള്ളിരുതുകപി.

(എല്ലാവരും എഴുനീററു നില്ക്കുന്നു)

(അനന്തരം പ്രകൃതരൂപനായ രാജാവു പ്രവേശിക്കുന്നു)

മന്ത്രി—(വിദൂഷകനോട്)

നിഗ്രഹത്തിനുമനുഗ്രഹത്തിനും
വ്യഗ്രരായ്പ്പരികയില്ല വേണ്ടുകിൽ;
ഉഗ്രരാമുഷികളെന്നതിങ്കലീ
വിഗ്രഹം വലിയ സാക്ഷിയാണഹോ. ൨൬

(എല്ലാവരും ആചാരോപചാരം ചെയ്തു് ഇരിക്കുന്നു)

ദേവയാനി—ആര്യപുത്രനെ ഈ നിലയിൽ ഇനി കാണു മെന്നു വിചാരിച്ചിരുന്നില്ല.

വിദൂഷകൻ—അതു ശരിയാണ്. തോഴർക്കു പണ്ടത്തെക്കാ ളും പ്രൗഢി കൂടീട്ടുണ്ട്.

രാജാവ്—ഇതിനാലെനിക്കു ലേശവും സന്തോഷമില്ല.

കളരുചികലരും നൽച്ചന്ദനത്തെപ്പു വെട്ടി-
ക്കളവതുചിതമാണോ കാഞ്ഞിരം കാത്തുനിർത്താൻ?
വളരെയനുചിതം താനുണ്ണിയെജ്ജീർണ്ണനാക്കീ-
ട്ടിളയിലിവനിവണ്ണം ഭോഗഭാക്കായതോർത്താൽ. ൨൭

മന്ത്രി—ഇങ്ങിനെ തിരുമനസ്സുകൊണ്ട് ഇപ്പോൾ തീർച്ചപ്പെ
ടുത്തുന്നതാണെങ്കിൽ പ്രജകൾ കഷ്ടപ്പെട്ടുപോവു
മല്ലൊ.

രാജാവ്—അതു വിചാരിച്ചിട്ടാണ് ഞാനും സമ്മതിച്ചത്.
അവനെ ഈ നിലയിലാക്കുവാൻ ഒട്ടും മനസ്സുണ്ടായി
ട്ടില്ല. അതിനാൽ,

ഏടകം, സംസാരക്കൊടിയിതവസാനിച്ച മതിയാ-
യൊടുക്കം മൽപ്പുത്രൻ പരമനുഭവിച്ചുള്ള നില ഞാൻ;
കിടക്കെൻതാൻപിന്നെ ഭുവനതലശോകതായുമതിനാൽ
തിടുക്കം തീർന്നീടും നിജഹൃദി ജനങ്ങൾക്കു സകലം. ൮൨

ഇപ്പോൾതന്നെ മന്ത്രി ഇങ്ങിനെ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തണം.
"എന്റെ അഞ്ചാമത്തെ പുത്രനൊഴികെ മറ്റു നാലുപേ
ൎക്കും എന്റെ രാജ്യത്തിന്നോ ധനത്തിന്നോ യാതൊന്നിനും
അവകാശമില്ല" എന്ന്. എല്ലാ ജനങ്ങളും അറിയട്ടെ.

മന്ത്രി—കല്പനപ്രകാരം പ്രവൃത്തിക്കാം. (പോയി)

രാജാവ്—(വിദൂഷകനോട്) പോയി വിശ്രമിക്കാം.

(വിദൂഷകൻപോയി)

രാജാവ്—(ദേവയാനിയോട്) ദേവി ഇനി ശർമ്മിഷ്ഠയെ ഏ
തു നിലയിൽ വിചാരിക്കും?

ദേവയാനി—എനിക്ക് ഇവിടെ രണ്ടുവാക്കു പറയേണ്ടതു
ണ്ട്. അതു നിങ്ങൾ രണ്ടാൾകൂടി ധരിക്കേണ്ടതുമാണ്.
പല സംഗതിയിലും ശർമ്മിഷ്ഠയെ ഞാൻ ബുദ്ധിമുട്ടി
ച്ചതോർത്തിട്ട് എന്റെ മനസ്സ് ഇപ്പോൾ നടുങ്ങുന്നു.
അതുകൊണ്ടു കിഴക്കടെ കഴിഞ്ഞതൊക്കെ ശർമ്മിഷ്ഠ

മനസ്സിൽനിന്നു തീരെ മറന്നുകളയണം. അല്ലാഞ്ഞാൽ എനിക്കു സ്വൈരമില്ല. മേലിൽ സഹോദരിയെപ്പോലെ സ്നേഹിക്കും. എന്നു മാത്രമല്ല, വല്ല അനിഷ്ടം പ്രവൎത്തിച്ചാൽകൂടി ശൎമ്മിഷ്ഠയോടു ഞാൻ കോപിക്കയില്ല.

രാജാവ് —(ശൎമ്മിഷ്ഠയോട്) കേട്ടില്ലേ?

ശൎമ്മിഷ്ഠ — ജ്യേഷ്ഠത്തി ഇതുവരെ ശാസിച്ചതൊക്കെ അനുഗ്രഹമായിട്ടാണു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നത്. ഗുരുജനത്തിന്റെ കീഴിൽ എത്ര ബുദ്ധിമുട്ടിയാലും ഒടുക്കം സുഖമായിട്ടേ പരിണമിക്കയുള്ളു. ഞാൻ എന്നും ജ്യേഷ്ഠത്തിയുടെ കീഴിൽ തന്നെയെന്നുള്ള വിചാരമാണ് എനിക്കുള്ളത്.

ദേവയാനി — ശൎമ്മിഷ്ഠയുടെ പുത്രനെ കഷ്ടത്തിലാക്കിയതുകൊണ്ടും എന്റെ നേരെ നീരസമരുത്. അവൻ ഞങ്ങൾ ഇരുവൎക്കും മകൻപോലെയാണല്ലോ.

രാജാവ് —(ശൎമ്മിഷ്ഠയോട്) അല്ലയോ പ്രിയതമേ!

ഓമൽബാലനെയീജ്ജരാൎത്തനിലയിൽ-
ച്ചേൎത്തിട്ടുമുമ്പന്നാളിലേ-
ക്കാമത്തിൻ പരിണാമതൃപ്തി വരുവാൻ
കാമിച്ചുപോയ് ഞാനെടോ;
നീ മറ്റൊന്നുമകക്കുരുന്നിൽ നിരുപി-
ച്ചേറ്റം വിഷാദിക്കൊലാ
ശ്രീമദ്രാജ്യം മമ സൎവ്വവും തവ സുതൻ
താനാണു താങ്ങീടുവാൻ. ൧൩

ശൎമ്മിഷ്ഠ — എനിക്ക് ആൎയ്യപുത്രന്റെ പാദശുശ്രൂഷക്ക് അവകാശം വന്നതുകൊണ്ടും എന്റെ ഗൎഭജാതൻ ഈ

ആപന്നിവാരണത്തിന്നു ശക്തനായി വന്നതുകൊണ്ടും ജന്മസാഫല്യം വന്നുവെന്നായി വിചാരിക്കുന്നു.

രാജാവ്—നിങ്ങടെ ഇങ്ങിനെ ഒരുമയിൽ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു കാണ്മാനായി യോഗം വരുമെന്ന് ഒരിക്കലും ഞാൻവിചാരിച്ചിരുന്നതല്ല. അതിനിപ്പോൾ സംഗതിയായതിനാൽഎനിക്കും കൃതകൃത്യതവന്നു. ഇനിയും നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടത്തിന്നു വേണ്ടി എന്താണ് പ്രവൎത്തിക്കേണ്ടത്?

ദേവയാനി— വൈഖാനസവൃത്തിയെടുക്കാറാകുന്നതുവരെ പ്രജകളെ പരിപാലിച്ചു രാജ്യഭാരം നടത്തുകയും ഞങ്ങളിൽ സമഭാവനയോടുകൂടി വളരെകാലം സുഖങ്ങളനുഭവിക്കുകയും തന്നെ.

രാജാവ്—എന്നാൽ ഇങ്ങിനെകൂടി ഭവിക്കട്ടെ.

ഭരതവാക്യം

ഗുരുജനതയിലാൎക്കും ഭക്തി വൎദ്ധിച്ചിടട്ടേ;
ചെരുകിവരുമസൂയസ്സൂനതവും വന്നിടട്ടേ;
കരുണയൊടു നരേന്ദ്രൻ നാടു രക്ഷിച്ചിടട്ടേ;
പുരുഗുണമണയട്ടേ ഭൂരിസൌഖ്യം വരട്ടേ.

എല്ലാവരും പോയി.

അഞ്ചാമങ്കം കഴിഞ്ഞു.

സമാപ്തം

ലക്ഷ്മീസഹായംപ്രസ്സ്വക

വേറേചില പുസ്തകങ്ങൾ

1 മാമാങ്കം—പണ്ടത്തെ മാമാങ്കോത്സവം കണ്ടിട്ടുള്ള ഒരു പ്രാചീനകവി എഴുതിയ കിളിപ്പാട്ട് വില ക 1—0-

2 ശോണാദ്രീശസ്തോത്രം—കേരളവൎമ്മ വലിയ കോയിത്തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ ആശ്ലാശതകം വില ക 0—4-

3 ബധിരവിലാപം—വള്ളത്തോൾ നാരായണമേനോനവർകളുടെ അനുഭവപ്പെട്ട ഒരു പദ്യകാവ്യം വില ക 0—2-

4 ഉപ്പൽകോളാമ്പി-കഞ്ഞിക്കുട്ടൻതമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ ഒരു സരസപദ്യകൃതി. വില ക 0—3-

5 സാമ്രാജ്യഗീത—കഴിഞ്ഞുപോയ വി. സി. ബാലകൃഷ്ണപ്പണിക്കരവർകളുടെ ഒരു പദ്യകൃതി 0—2-

6 ധനശാസ്ത്രം—(ഒന്നും രണ്ടും വാള്യങ്ങൾകൂടി) 1—4-

7 വ്യാപാരചരിത്രം—(ഒന്നാംഭാഗം) 0-12-

8 ഗണപതി—വള്ളത്തോൾ നാരായണമേനോനവർകളുടെ ഒരു വിശിഷ്ടപദ്യകൃതി 0—3-

9 രുഗ്മാംഗദചരിതം—പന്തളത്തു കേരളവൎമ്മ തമ്പുരാൻ തിരുമനസ്സിലെ ഒരു ഭാഷാമഹാകാവ്യം 1—8-

ലക്ഷ്മീസഹായം പ്രസ്സ് മാനേജർ

കോട്ടയ്ക്കൽ, തെക്കെമലയാളം.